

Эгэрдэлибит!

Улаханник убаастыыр соботох бырааптын, аҕабытын, эһэбин, хос эһэбин Роман Михайлович ОСИПОВЫ кулун тутар 19 күнүгэр үбүдүйдээх 75 сааскынан долгуйан туран, иһирэхтик-эйэ-бэстик эгэрдэлибит. Баҕарабыт кытаанах доруубуйаны, уһун олобу.

Оҕолорун, элбэх ахсааннаах сиэннэрин ол иһигэр сиэнниг-түөһүгүн Роман Михайлович Осипов, хос сиэннэрин Юрий, Диана, Вероника эйбэс сыйаннарынан олобун уһаатын, дьолун түстэннин.

Эдьиийин Анна Михайловна, кэргэнин Вера Семеновна, кийиитин Надежда, оҕолорун - уолун Миисэ, кыргыттарыг, күтүөттэрин, сиэннэрин, хос сиэннэрин Юрий, Диана, Вероника.

В ТД "Европа"

открылся магазин "Чистодом"

- Средства дезинфекции (Хлормисепт, хлормикс, деохлор, деохлор-люкс, аквабас);
- Антибактериальные мыла (Синергетик, Чистота с диспенсером по 0,5 и 1л);
- Средства борьбы с грызунами и насекомыми;
- Медицинские товары (японские тонометры, полуавтоматические тонометры, бинты, вата и мн. другое);
- Бытовая химия;
- Одноразовая посуда.
Для населения реализуем средства дезинфекции (деохлор-люкс по 100 таблеток).
Принимаем заявки и заключаем договора с организациями, ИП, магазинами по наличному и безналичному расчету по средствам дезинфекции.
Режим работы: понедельник-пятница с 10 ч. до 18.30 ч. без обеда. Суббота с 10 ч. до 16 ч. Выходной воскресенье.
Контактный телефоны: 8-914-296-35-38, 8-924-461-79-50.

Приглашение

Приглашаем всех выпускников, коллег на юбилейное мероприятие в честь 15-летия Нюрбинского колледжа, которое состоится 21 марта 2015 года по адресу: г.Нюрба, ул.Комсомольская, 62.
В программе
09.00-10.00 ч. - регистрация;
10.00-11.00 ч. - мастер-классы, открытые занятия;
11.00-12.00 ч. - встреча выпускников колледжа;
14.00-17.00 ч. - торжественная часть;
Просим заранее сообщить о принятии участия по телефонам: 8-41134-2-31-71, 8-914-239-50-07.

Объявления

А.Н.Чусовской аатынан "Нурбатааҕы техническэй лицей" эһиилгэ үөрэх дьылыгар лицейгэ үөрэниэн баҕалаах 4, 5 кылаас үөрэнээччилэрин сааскы оскуолаҕа ыгырар.
Буолар күнэ: кулун тутар 24, 25 күннэрэ, саҕаланар 09:00 ч. Портфолио уонна үөрэх тэрилин илдьэ кэлэргит ирдэнэр.
Билсэр телефон: 2-32-81.

С 16 марта в ТЦ "Для дома" проводится продажа сборного натурального пчелиного меда. Время проведения с 10:00 ч.

В Бизнес-инкубаторе открылся аптечный пункт. Пенсионерам и инвалидам - скидка 5%
Режим работы: с 10 ч. до 18 ч., обед с 13 ч. до 14 ч. Суббота с 10 ч. до 13 ч., выходной - воскресенье.

- Реклама -

Продаю

1996 с., үчүгэй туруктаах, лебедкалаах УАЗ-тент, Логосол М-7 мини-пилорама. **8-914-268-11-03, 8-914-234-98-55.**
Грузовик-двухкабинник TOYOTA HIACE 1995 Г.В., дизель, полный привод, г/п 1650 кг., пробег 148 тыс. км., 2 отопителя, в хорошем состоянии, цена 550 тыс. руб. **8-914-269-70-40.**
Дьахтар дубленка-курткаһын, разм. 46-48, 25 тыһ. солк. **8-914-230-64-02.**
А/м Сузуки Эскудо 1998 г.в., 3-й хозяин, цвет серый, ходовка в ИТС, косяки по косметике, цена 350 тыс. руб., торг на месте. **8-914-100-05-35, 8-924-171-88-33.**
Месячные кролики. **8-914-102-59-77.**
Испаритель морозильной камеры от холодильника Индезит, новый, в упаковке. **8-968-154-81-42.**
Участок в местности Лэппириэн с.Антоновка, свидетельство о праве имеется, можно через мат. капитал. **8-967-910-75-59.**
А/м УАЗ 2007 г.в., кат. "В". **8-967-910-75-59.**
Дрова-швырок (сырые), выдается квитанция. **8-914-229-19-14.**
А/м УАЗ-фургон 2007 г.в., в хорошем состоянии, музыка, багажник, двойные стекла по кругу, карбюратор, шторы, цена 200 тыс. руб., обмен не предлагать. **Тел. 4-36-54, 8-961-869-91-16.**
А/м RAV4 2002 г.в., цвет серый, объем 1,8, передний привод, ПТС оригинал, аукционный бал 4, 1 хозяйка, в РС(Я) с 2012 г., зимой не эксплуатировалась, заморожена, пробег при покупке 52 тыс. км., сейчас 59 тыс. км., цена 600 тыс. руб., небольшой торг, обмен не предлагать. **8-914-101-65-00.**

Новые 2 серые плотные шторы с рисунком розы (ш. 2,66, дл. 2,83), новые 2 коричневые плотные шторы с рисунком "Золотистый колос" (ш. 2,46, дл. 4,76), коричневые б/у покрывало с оборками (ш. 2,65, дл. 2,20), длинный жен. плащ из нат. кожи для переошива. **8-914-286-36-63.**
Антоновка Крахмальнойгэр өрүс үрдүгэр турар уһаайбаны кытта (1500 кв.м.) холлобоһо бүппүт дьыэ (69,9 кв.м.) биригэ турар гарахтаах атыыланар. Сыаната 500 тыһ. солк. **8-962-731-51-68.**
8 уонна 12 саастаах быйыл саас төрүүр үчүгэй туруктаах уулаах бизлэри атыылыбын. Сыаната 75 тыһ. солк., хас биридитэ. **Тел. 2-52-67, 8-914-298-17-27.**
Участок под гараж по ул.Кузакова около котельной "Полет". **8-914-100-94-78.**
Үчүгэй протектордаах Gorgiant Off-Road 235/75 R15 УАЗ көлүһэтэ. Диискэтэ, хаамырата барыта сабыс-сана. **8-914-232-49-26, 8-964-429-18-54.**
Продаю или обменяю на меньшее а/м Suzuki Escudo 1998 г.в. **8-964-422-39-39, можно ватсап.**
Суһаллык бу күнүргэ сылгы этин биир атабы кэлин өтүүн атыылыбын. Ыйааһына 20 кг., 1 кг. - 350 солк. Атыыланарга тиэтэин. **Тел. 3-14-28.**
А/м Тойота Суксид 2006 г.в., объем 1,5 л., цвет синий, кожанные чехлы, ДВД, сигналка А9, багажник, состояние хорошее, за 340 тыс. руб., торг. **8-914-261-97-21 (смс).**
Усадьбу 15 соток в с.Антоновка, мкр. Лэппириэн. **Обрацаһыа: с.Антоновка, ул.Антоновская №1, 8-914-222-02-03.**
Сана тутулубут 3 этээстээх таас дьыбэ

Манчаары №3/2, №3/3 иккис этээскэ үстүү хостоох квартиралар атыыланалар. **8-914-270-93-99.**
Картофель красный олекминский, 50 руб/кг, сертификат от 1 т., доставка. **8-967-911-39-86.**
Земельный участок в Убаяне 10 соток, с отоплением, дорого. **8-914-285-90-68.**
Убайаанга улахан уһаайбалаах чаһынай дьыэ, ц/о холбонуон сөп, дөкүмөннэрэ атыыга бэлэм. **8-914-285-66-96.**
Убайаанга оһобунан оттулар чаһынай дьыэ, оскуола, д/сад, остановка, маһаһын чугас. **8-914-279-51-61.**
Окорочка 15 кг - 2700 руб. **Обрацаһыа: ул.Ст.Васильева №77а, магазин "Автозапчасти", телефон 2-44-77.**
Земельный участок 9 соток, в собственности, ровный, сухой, чистый, огорожен, на границе Вертолетки в сторону Нюрбы, рядом с лицеем, строится д/сад, рядом проходит теплотрасса. **8-914-230-86-26.**
Пароочиститель Квазар пр-во Италия. **8-914-300-59-04.**
Зимние резины на 16 в комплекте 7 шт. и потроха жеребятины. **8-914-223-45-52.**
Месячные кролики и мясо кролика. **8-914-102-59-76.**
Недостроенный дом 9х7 с земельным участком 15 соток в местности Крахмал (Антоновка) на берегу реки. Местность сухая, ровная, документы готовы к продаже, все в собственности, цена 600 тыс. руб., варианты автообмена. **8-914-226-50-07.**
Нурба к. киинигэр турар 2 хостоох, т/х, мизбэллэх квартираны, иккис этээс, сылаас, балконнаах. **8-914-294-02-36.**

Услуги

Помощь в регистрации документов на дома, участки со сложными оформлениями на собственность. Есть участки на продажу: ул.Лесная №29, ул.Д.Убаян №61, в перспективе выйдут на продажу участок с домом по ул.Ленина и 3-комнатная кв. по ул.Чусовского. **Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.**
Ремонт швейных и стиральных машин на дому, по стиральным машинам-автоматам тоже. В наличии запчасти и ножи к электромясорубкам завода "Ротор", конзерна "Аксон", подвески к центрифугам "Фея". **Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.**
Услуги электрика. **8-914-289-39-95.**
Работа перфоратора (септик, ямы под туалет) выезд в наслег. **8-914-293-21-23.**

Биригэ үөрэммит табаарыспыт Андреев Владимир Гаврильевичка, дьыэ кэргэнигэр, ийэтигэр, биригэ төрөөбүттэригэр күндү аҕалара, эһэлэрэ, кэргэнэ
АНДРЕЕВ Гаврил Федорович
ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан диринг кутурбаммытын тирээбит.
Биригэ үөрэммит оҕолорун.
Өгөлдөө нэһилиэгин кырдыаас олохтоо-бо, сэрйи тулайыа, үлэ бэтэрээнэ
АНДРЕЕВ Гаврил Федорович
уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан бары чугас дьонугар диринг кутурбаммытын тирээбит.
Өгөлдөө нэһилиэгин дьаһалтата.
Күндүтүк саныыр тапталлаах ийэбит, эбэ-бит, хос эбэбит
ИВАНОВА Татьяна Евсеевна
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытын дирингник курутууан туран биллэрэ-бит.
Оҕолоро, кийинтэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Төрөөбүт дойдутун сохуоһугар өр сылларга дьирэктэрээбит аҕа табаарыспытыгар Алексеев Василий Дмитриевичка, кини оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар тапталлаах кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ, эдьийдэрэ, балтылара, сыбааттара
Луиза Дмитриевна АЛЕКСЕЕВА
уһун ыарахан ыарыы илдьэ барытынан диринг хомотобутун холбуубут. Лүүкэбит кэрэ эбэрэтэ, бар-дьонго эйбэс сыйыа-на ырайга хайаан да тийиһэбэ.
Дойдуттар 8-с кылааһы биригэ бүтэрбиттэрэ, Чуукаар орто оскуолатын бастаахы биригэ бүтэрбиттэрэ.
Чуукаар олохтоо, үлэ бэтэрээнэ, элбэх оҕо тапталлаах эбэтэ, ийэтэ
Луиза Дмитриевна АЛЕКСЕЕВА
уһун ыарахан ыарыыттан бу дойдуттан барытынан кэргэнигэр Василий Дмитриевичка, кыһыгар Екатерина Васильевна-ба, күтүөтүгэр Алексей Степановичка, сиэннэригэр, бары чугас дьонугар кутурбаммытын холбуубут, аһыгытын тэнгэ үлээстэбит.
Эбэбит Аана, Вера Моисеевна, Лена.

Күндү убайыт, бырааппыт
КОНОНОВ Анатолий Петрович (Токкоо)
күн сириттэн соһучу туораабытынан ийэтигэр Акулина Ивановнаба, балтыларыгар, санаспыттар Лизаба, оҕолоругар диринг кутурбаммытын тирээбит.
Петровтар, Николаевтар, Габышевтар, Ивановтар, Сидоровтар, Михайловтар, Нурмаханбетовтар, Андреевтар.
Күндү бырааппыт, убайыт
КОНОНОВ Анатолий Петрович (Токкоо)
күн сириттэн соһучу күрэммитинэн диринг кутурбаммытын эдьийитигэр Өкүлүүнэбэ, санаспыттар Лизаба, оҕолоругар тирээбит.
Таайын Уйбаан уонна кини оҕолоро Николаевтар, Васильевтар, Даяновтар.
Күндү уолум, бырааппыт, убайыт
ТОЛЯ (Токкоо)
ыарахан ыарыыттан олохтон барытынан кийинипитигэр Лизаба, оҕолоругар, аймахтарыгар диринг кутурбаммытын тирээбит, хомотобутун холбуубут.
Ийэтэ, эдьийэ, күтүөтэ, балтылара, кинилэр дьэ кэргэттэрэ.

Улаханник убаастыыр ыкса ыалыт тутаах кийит
КОНОНОВ Анатолий Петрович
эмискэ ыалдыан олохтон туораабытыгар кини кэргэнигэр, дьүөгэбэр Елизавета Прокопьевнаба, ийэтигэр, оҕолоругар, биригэ төрөөбүттэригэр диринг кутурбаммытын тирээбит, аһыгытын тэнгэ үлээстэбит.
Антоновкаттан Вера, Николай, Альберт Ивановтар, Людмила Гу-Ди.
Биригэ үөрэммит дьүөгэбитигэр Васильева Елизавета Прокопьевна тапталлаах кэргэнэ, оҕолоругар амаара аҕалара
КОНОНОВ Анатолий Петрович
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн соһучу барытынан диринг кутурбаммытын тирээбит.
Антоновка оскуолатын 1982 с. бүтэрбит кылааһыныктарыг.
Таптыыр кэргэним, оҕолорум аҕалара
ТИМОФЕЕВ Василий Петрович
соһучу хомотолоохтук олохтон туораабытын чугас дьонугар, аймахтарыгар, табаарыстарыгар диринг кутурбаммытын иһитиннэрэбит.
Кэргэнэ Таяна, оҕолоро.
Тапталлаах уолбут, бырааппыт, убайыт
ТИМОФЕЕВ Василий Петрович (Баһылай)
кулун тутар 13 күнүгэр соһумардык күн сириттэн туораабытын туһунан дирингник курутууан туран иһитиннэрэбит.
Аҕата, ийэтэ, биригэ төрөөбүттэрэ Тимофеевтар.

Ыкса ыалытыгар Петр Прокопьевич, Людмила Васильевна Тимофеевтарга, оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах уоллара, бырааттара, убайдар
Баһылай
соһучу элэр сааһыгар олохтон барытынан диринг кутурбаммытын тирээбит.
Иудиннар, Винокуровтар, Илларионовтар, Степановтар.
Күндү доһорбут
Баһылай
хомотолоохтук күн сириттэн туораабытын кэргэнигэр, оҕолоругар, ийэтигэр, аҕатыгар, эдьийдэригэр, убайдарыгар диринг кутурбаммытын тирээбит.
Доботторун, атастарын.
Тэрилтэ үлэһиттэригэр Джемма, Алексей Ушатовтарга, Анна Юрьевнаба тапталлаах бырааттара, Антоновка олохтоо
ТИМОФЕЕВ Василий Петрович
хомотолоохтук күн сириттэн туораабытын бары чугас дьонугар диринг кутурбаммытын тирээбит.
"Кооператор" кэлэктибэ.
Тапталлаах оҕом, кэргэним, аҕабыт, бырааппыт, убайыт
ИННОКЕНТЬЕВ Сергей Петрович
соһумардык олохтон туораабытын туһунан чугас аймахтарыгар, билэр дьонноругар дирингник курутууан туран иһитиннэрэ-бит.
Ийэтэ, кэргэнэ, оҕолоро, эдьийдэрэ, балтылара.

Улаханник убаастыыр кийинипит
АЛЕКСЕЕВА Луиза Дмитриевна
уһун ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан барытынан бырааппар, таайытыгар Василий Дмитриевичка, кыһыгар Катюша-ба, уолаттарыгар Василийга, Николайга уонна кинилэр чугас дьонноругар диринг кутурбаммытын биллэрэбит.
Нурбаттан Яковлевтар дьыэ кэргэттэрэ.
Убаастыыр, ытыктыыр кийинипит, санаспыт
АЛЕКСЕЕВА Луиза Дмитриевна
уһун ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан барытынан кэргэнигэр Василий Дмитриевичка, оҕолоругар, кийиниттэригэр, күтүөтүгэр, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын тирээбит.
Нурбаттан, Дьокуускайтан Алексеевтар.
Улаханник убаастыыр таксист доһорбутугар Коляба (Дьэкэ) уонна Прохорга күн-күбэй ийэлэрэ
АЛЕКСЕЕВА Луиза Дмитриевна
уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан диринг кутурбаммытын холбуубут, аһыгытын тэнгэ үлээстэбит. "Межгород" таксист доһотторо, атастара.

Улаханник убаастыыр Борис уонна Владимир Дмитриевич Павловтарга, Василий Дмитриевич Алексеевка, кини оҕолоругар, сиэннэригэр таптыыр эдьийдэрэ, балтылара, кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ
АЛЕКСЕЕВА Луиза Дмитриевна
ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан диринг кутурбаммытын биллэрэбит.
Нурбаттан Ивановтар, Өгөлдөттөн Павловтар, Григорьевтар, Аллараа Бэстээхтэн Лыткиннар, Дьокуускайтан Павловтар, Намган Григорьевтар.
Күндү таптыыр, кэргэним, аҕабыт
КОНОНОВ Анатолий Петрович
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барытынан туһунан чугас аймахтарыгар, аҕабыт табаарыстарыгар дирингник курутууан туран иһитиннэрэбит.
Кэргэнэ, оҕолоро.
Күндү таптыыр уолум, убайыт
КОНОНОВ Анатолий Петрович (Токкоо)
күн сириттэн соһучу туораабытын туһунан билэр дьонугар курутууан туран иһитиннэрэбит.
Ийэтэ Акулина Ивановна, балтылара.

Биригэ үөрэммит доһорбут, табаарыспыт
КОНОНОВ Анатолий Петрович
олохтон туораабытынан ийэтигэр, кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас дьонугар диринг кутурбаммытын тирээбит.
1976 с. бүтэрбит 10 "а" кылаас.
Антоновка олохтоо
КОНОНОВ Анатолий Петрович
эмискэ ыалдыан өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар кутурбаммытын холбуубут.
АУБ, Нурбатааҕы Кини Баһылай кэлэктибэ, профкома.
Антоновка олохтоо
КОНОНОВ Анатолий Петрович
өлбүтүнэн Лизаба, оҕолоругар Юляба, Сережаба хомотобутун тирээбит.
2 "в" уонна 4 "а" кыл. учууталлара, үөрэнээччилэрэ, төрөппүттэрэ.
Кэлиэгэбитигэр Васильева Елизавета Прокопьевнаба тапталлаах кэргэнэ
КОНОНОВ Анатолий Петрович
ыарахан ыарыыттан олохтон барытынан диринг кутурбаммытын тирээбит.
Физиотерапия кэлэктибэ.

Антоновка олохтоо, күтүөппүт
ТИМОФЕЕВ Василий Петрович
күн сириттэн хомотолоохтук соһучу күрэммитинэн кэргэнигэр Танюшаба, оҕолоругар Радомирга, Лидочкаба, чугас аймах дьонугар диринг кутурбаммытын тирээбит.
Андреевтар, Кириллиттэр.
Күндүтүк саныыр убайыт Петр Прокопьевич, санаспыт Людмила Васильевна Тимофеевтарга тапталлаах уоллара
Баһылай
күн сириттэн хомотолоохтук барытынан диринг кутурбаммытын тирээбит.
Михайловтар, Томскайдар, Цойдар.

Убаастыыр күндү күтүөппүт, Убайаан олохтоо
ИННОКЕНТЬЕВ Сергей Петрович
соһумардык өлбүтүнэн диринг кутурбаммытын ийэтигэр, балтыбытыгар, эдьийитигэр тирээбит.
Лена, Люда, Коля, Наташа, оҕолор.
Күндү тапталлаах бырааппыт, таайыт, Нурба куорат олохтоо
НИКОЛАЕВ Виктор Иванович
уһун ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан туораабытынан диринг кутурбаммытын кэргэнигэр, кыргыттарыгар, сиэннэригэр биллэрэбит, аһыгытын тэнгэ үлээстэ-бит.
Эдьийдэрэ Люба, Дуя уонна кинилэр дьыэ кэргэттэрэ.

Кылаабынай редактор солб.
Семенова Н.Г.
НЬУРБА

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационной технологиялар уонна массабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай судууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 19.03.2012 с. регистрацияламмыта.
ПИ № ТУ 14-0240

Тэрийэн таһаарааччы:
Саха Республикатын "Нурба улууһун "Нурба" ("Огни Нюрбы") хаһыаттара"
Автономнай тэрилтэ
Редакция, тэрийэн таһаарааччы, типография аадырыһа:
Нурба к. Ленин ул., 37. Хаһыат сэрэдэбэ, субуотага тахсар.

Телефоннара:
Редактор-директор - 2-33-32. Компьютернай отдела - 2-32-65.
e-mail: redakcia06@mail.ru
Индекс: 54880
Тираж 1670.
Сыаната - 20 солк.
Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графига 16 ч.
Бэрилинэ 16 ч.
17.03.2015 с.

ХАЬИАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАЬИАТА

НЬУРБА

12+

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительства, Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

— Спорт —

Сахабыт сириҥ араас муннуктарыттан, ыраах-чугас диэбэккэ, Дьокуускай, Мииринэй, Алдан курдук куораттартан, Сунтаар, Бүлүү, Өлүхүмэ, Мэнэ-Хангалас, Чурапчы, Уус-Майа оройуоннарыттан уонна да атын сирдэртэн барыта 135 спортсмен кэлэн кытынна. Сорох сирдэртэн биридии киһи кэлэн кыттыыны ылла. Холбура, Горнайтан Любовь Прокопьева, Уус-Майаттан Иванов Валентин. Иккиэн бэтэрээн хайыһардыттар, оскуолаттан саҕалаан хайыһарынан таптаан дьарыктанан сэбиэскэй кэмгэ, билгин СӨ араас таһымнаах күрэхтэһиилэригэр элбэхтик кыайыы өрөгөйүн билбит уопуттаах спортсменнар. Иванов Валентин кытта кэспэтибиттэн билбиппит, кини 60 саастарыттан үөһэ бэтэрээннэргэ сүүрү кэлбит, биэнсийэбэ тахсыр диэри Уус-Майа оройуонугар портка радиотехниктинэн үлэлээбит, хайыһар күрүбэр баҕата баһыйан саҕа хайыһар ылыннан, ох курдук онгостон бастыыр баҕалаах эһиэхэ кэллим диэн соһутта, сылаастык көрүстүлэр, интернакка олохтоотулар, тэрээһин үчүгэй диэн махтала сүрдээх.

Күрэх сааһынан бөлөхтөрө араарыллан ыгытылынна: 2001-2002 төрүөх кыргыттарга уонна 2001-2002 төрүөх уолаттарга (3 км.), 1999-2000 төрүөх кыргыттарга уонна уолаттарга (3 км.), 1997-1998 төрүөх кыргыттарга уонна уолаттарга (5 км.), 1996 төрүөх уолаттарга уонна онтон төрүөх саастаах эр дьонго, 1996 төрүөх кыргыттарга уонна үөһэ саастаах дьахталларга (5 км.), 40-49 диэри саастаах эр дьонно (10 км.), 50-59 диэри саастаах эр дьонно (5 км.), 60-69 диэри саастаах эр дьонно (5 км.), 70 саастан үөһэ саастаах эр дьонно (3 км.), 45-54 диэри саастаах дьахталларга уонна 65 үөһэ саастаах дьахталларга (3 км.).

Халлаамыт туран биэрэн ха-

Ньурбаҕа хайыһарга СӨ Кубогун V этаба аан маҕнай ыытылынна

Кулун тутар 14-15 кк. Ньурба сиригэр, чуолаан Антоновка сэлиэннэтигэр, Саха сириҥ хайыһарга V этабын Кубога оонньонно.

ыһардыттары да, көрөөччүлэри да үөртэ.

Бу хайыһарга күрэх биер дойдутаахпыт, Российскай Федерация үтүөлээх тренерэ Николай Николаевич Буслаев бириийигэр ыытылынна. Кини Алданнаабы хайыһар базатын дириэктэринэн үлэлиир. Элбэх Саха сириҥ, Арасыйаны ааттатар чулуу хайыһардыттары бэлэмнээн таһаарбыт үтүөлээх. Барыта холбоон 5 олимпиеһи иитэн таһаарбыт уонна билгинэннэ диэри таһаарылаахтык үлэли-хамсыы сылдьар тренер. Хомойуох иһин, биһиги эдэр корреспонденттарбыт киниттэн кыайан интервью ылбатылар. Ол да буоллар биһиги оскуолабыт библиотекарда Н.Н. Буслаев туһунан бэртээхэй информационнай стэндэни оҕорон бастаах этээскэ оҕолор, төрөппүттэр уонна учууталлар болҕомтолоругар туруораллар.

Манньык таһымнаах сэргэх, интэриһинэй, өтөрүнэн буолбатах тэрээһини сүүрэн-көтөн хайыһар куттаах Виктор Михайлович Кузьмин иилээн-саҕалаан ыытта. Онон киниэхэ хайыһары сэнээрээччилэр ааттарыттан уонна ынырыылаах ыалдыттар ааттарыттан махтал тыл эгэлгэтэ этилиннэ.

Хайыһар күрүбэр төнүннэххэ, икки күннэххэ сыналдьаннаах, эрирдээх-мускуурдаах сүүрүүгэ ким бэлэмнээх, ким быһый уонна кыайар туһугар бары күүһүн биэрбит спортсменнар кыайыылаах табыстылар. Бастаах күн көнүл стилинэн, иккис күн классиканан сүүрдүлэр. Ол курдук түмүк ман-

нык буолан табыста.

Бастаах күн:

2001-2002 сыллаах төрүөх уолаттарга I м. - Шубин Константин (Алдан); II м. - Аржаков Иван (Өлүхүмэ); III м. - Мохначевский Василий (Чурапчы).

2001-2002 сыллаах төрүөх кыргыттарга I м. - Владимирова Надежда (Алдан); II м. - Едукина Ирина (Дьокуускай); III м. - Васильева Евгения (Антоновка).

1999 - 2000 сыллаах төрүөх уолаттарга I м. - Васильев Алексей (Алдан); II м. - Захаров Илларион (Алдан); III м. - Мясников Александр (Алдан).

1999 - 2000 сыллаах төрүөх кыргыттарга I м. - Сергеева Евгения (Дьокуускай к.); II м. - Петрова Айына (Дьокуускай к.); III м. - Новгородова Наташа (Нам);

1997-1998 сыллаах төрүөх уолаттарга I м. - Федулов Маркел (Өлүхүмэ); II м. - Григорьев Федор (Алдан); III м. - Лыткин Вячеслав (Амма).

1997-1998 сыллаах төрүөх кыргыттарга I м. - Максимова Алина (Дьокуускай к.); II м. - Игнатьева Татьяна (Алдан); III м. - Варламова Наталья (Чурапчы).

1996 с.т. саастаахтартан үөһэ эр дьонго I м. - Софронов Альберт (Бүлүү); II м. - Моссоенов Егор (Дьокуускай к.); III м. - Тихонов Иннокентий (Дьокуускай к.).

1996 саастаахтартан үөһэ дьахталларга I м. - Текеянова Варвара (Дьокуускай к.); II м. - Костромина Римма (Дьокуускай к.); III м. - Егорова Ирина (Мэнэ-Хангалас).

40-49 саастаах бэтэрээн эр дьонго I м. - Николаев Андрей (Өлүхүмэ); II м. - Маттананов Константин (Хатас); III м. - Иванов Егор (Дьокуускай к.).

50-59 саастаах бэтэрээннэргэ I м. - Яковлев Николай (Мэнэ-Хангалас); II м. - Васильев Евгений (Антоновка); III м. - Новгородов.

60-69 саастаах бэтэрээннэргэ I м. - Иванов Валентин (Уус-Майа); II м. - Корякин Александр (Бүлүү); III м. - Филиппов Юрий (Дьокуускай к.).

70 үөһэ саастаах бэтэрээннэргэ I м. - Контоев Степан (Хатас); II м. - Хажыров Степан (Ньурба).

45-54 диэри саастаах бэтэрээн дьахталларга I м. - Никифорова Пелагея (Антоновка); II м. - Прокопьева Любовь (Горнай).

65 саастан үөһэ бэтэрээн дьахталларга I м. - Кузьмина Октябрина (Антоновка).

Иккис күн (классика).

2001-2002 сыллаах төрүөх уолаттарга I м. - Шубин Константин (Алдан); II м. - Аржаков Иван (Өлүхүмэ); III м. - Сыроватская Айсен (Дьокуускай к.).

2001-2002 сыллаах кыргыттарга I м. - Владимирова Надежда (Алдан); II м. - Едукина Ирина (Дьокуускай); III м. - Васильева Евгения (Антоновка).

1999 - 2000 сыллаах төрүөх уолаттарга I м. - Васильев Алексей (Алдан); II м. - Захаров Илларион (Алдан); III м. - Мясников Александр (Алдан).

1999 - 2000 сыллаах төрүөх кыргыттарга I м. - Сергеева Евгения (Дьокуускай); II м. - Петрова

Айына (Дьокуускай к.); III м. - Новгородова Наташа (Нам).

1997-1998 сыллаах төрүөх уолаттарга I м. - Федулов Маркел (Өлүхүмэ); II м. - Григорьев Федор (Алдан); III м. - Лыткин Вячеслав (Амма).

1997-1998 сыллаах төрүөх кыргыттарга I м. - Максимова Алина (Дьокуускай к.); II м. - Игнатьева Татьяна (Алдан); III м. - Никитина Наталья (Хангалас).

1996 с.т. саастаахтартан үөһэ эр дьонго I м. - Николаев Андрей (Өлүхүмэ); II м. - Моссоенов Егор (Дьокуускай к.); III м. - Тихонов Иннокентий (Дьокуускай к.).

1996 с.т. саастаахтартан үөһэ дьахталларга I м. - Текеянова Варвара (Дьокуускай к.); II м. - Костромина Римма (Дьокуускай к.); III м. - Егорова Ирина (Мэнэ-Хангалас).

40-49 саастаах бэтэрээн эр дьонго I м. - Маттананов Константин (Хатас); II м. - Софронов Альберт (Бүлүү); III м. - Иванов Егор (Дьокуускай к.).

50-59 саастаах бэтэрээннэргэ I м. - Яковлев Николай (Мэнэ-Хангалас); II м. - Васильев Евгений (Антоновка); III м. - Новгородов Александр (Нам)

60-69 саастаах бэтэрээннэргэ I м. - Иванов Валентин (Уус-Майа); II м. - Оконешников Николай (Чурапчы); III м. - Филиппов Юрий (Дьокуускай к.).

70 үөһэ саастаах бэтэрээннэргэ I м. - Контоев Степан (Хатас); II м. - Хажыров Степан (Ньурба).

45-54 диэри саастаах бэтэрээн дьахталларга I м. - Прокопьева Любовь (Горнай); II м. - Никифорова Пелагея (Антоновка).

65 саастан үөһэ бэтэрээн дьахталларга I м. - Кузьмина Октябрина (Антоновка).

ЛЕВИНА И.И. уонна
ФОКИНА Т.Н.,
Антоновка оскуолатын
пресс-центра.

Кэнники сылларга улуус спордун историятыгар биер саамы суолталаах событиенан буолла. 15 улуустан 140-ча спортсмен кытынна. Күрэхтэһии сүрүн судьуйатынан Альберт Трофимов, кылаабынай судьуйаны солбуяаччынан Александр Николаев, кылаабынай сэкирэтэринэн Ньурба 3 №-дээх оскуолатын учуутала Октябрина Спиридонова үлэлээтилэр. Супер-бириис быһыытынан кыайыылаахтарга убаһа бириистэр олохтоммуттара күрэхтэһиини сэргэхситтэ, күрэхтэһээчилэри өрө күүртэ.

СӨ хайыһар спордун Федерациятын бэрэссэдээтэлэ, Ил Түмэн дьокуутаата Семен Иванов бэйэтэ 5 км сүүрдэ. Кини эппитинэн, улуустарынан көһө сылдьан Саха Өрөспүүбүлүкэтин Кубога

ыытыллыбыта 7 сыл буолбут.

Магаданга аан дойдуга биллибит спортсменнары иитэн таһаарбыт биер дойдутаахпыт, Ньурбаттан төрүттээх РФ үтүөлээх тренерэ Николай Николаевич Буслаевынан кинэн туттабыт, - диер Семен Семенович. - Ньурбаҕа буолар бу күрэхтэһиини ньурбалар биер дойдутаахтарыгар анаатылар. Хайыһар спорт маассабай көрүнгө буолар. Маны салгы сайыннарарга элбэх үлэ барар. Алданга үчүгэй хайыһар базата тутулунна. 30 миэстэлээх интэринээт тутуллан үлэбэ киирдэ. 20 оҕону сүүмэрдээтибит.

Күрэхтэһии тэрээһинигэр Ньурбатаабы ДЮСШ дириэктэрэ А.Ф.Николаев элбэхтэ сүүрдэ-көттө.

- Ньурба улуунугар 20-тэн тах-

Үрдүк тэрээһиннээхтик ыытылынна

Ааспыт субуотаҕа-өрөбүлгэ Октябрьскай нэһилиэгэр ыытыллыбыт хайыһарга СӨ Кубогун V этаба номнуо историяҕа киирдэ.

са сыл буолан баран манньык улахан хайыһар түһүлгэтэ ыытылынна, - диер кини. - Манна өрөспүүбүлүкэ сүүмэрдэммит хамаандатын аңарын кэриэтэ кэлэн кытынна. Ол иһингэр РФ спордун маастара, дойду сүүмэрдэммит хамаандатын чилиэнэ Андрей Николаев, итиэннэ 10-ча спорт маастарыгар кандидаттар бааллар. 12 оскуола физкултуураҕа учууталын үлэлэриттэн көнүллэтэн, бу күрэхтэһиигэ үлэлэттибит. Инньэ гынан судьуйалааһын эһин энкилэ суохтук барда диэн бэлиэтибит. СӨ хайыһар Федерациятын бэрэссэдээтэлэ, Ил Түмэн дьокуутаата Семен Иванов, хайыһарга, Алдан к. биатлонна

идэтибит оҕо спортивнай оскуолатын дириэктэрэ Николай Чугунов уо.д.а. күрэхтэһии тэрээһин таһымыгар саамы үрдүк сыанабылы биэрдилэр, олохтоммут бириистэр улахаттарын биһирээтилэр.

Улуустан оҕолорго кыттааччылар үгүстэр. Хатыгыттан, Маалыкайтан, Өгөлдөттөн, Маартан, Антоновкаттан, Ньурба куораттан кытыннылар. Кинилэртэн саамы үрдүк көрдөрүүнү Антоновка оскуолатын үөрэнээччитэ Васильева Евгения ситистэ, кини 3-с миэстэлэннэ. Бэтэрээннэргэ Антоновка оскуолатын учуутала Никифорова Пелагея Владимировна көнүл истиилинэн уонна

классическайга бэркэ табыллан сүүрдэ, кыһыл көмүс мэтээли ылла. СӨ үтүөлээх бырааһа, ДЮСШ бырааһа Октябрина Прокопьева Кузьмина бэйэтин бөлөбөр эмиз I миэстэни ылла. Түгэнинэн туһунан, элбэх дьону түһэрэн, сүүрэн-көтөн элбэх түбүгү көрсүбүт Антоновка оскуолатын дириэктэрэ М.К.Куличкинаны бэлиэтиэхпин баҕарарбын.

Убаһа бириис сэртипикээттэрэ РФ үтүөлээх тренерэ Н.Н.Буслаевка, кыайыылаахтарга: Алина Максимова (Дьокуускай к.), Варвара Текеянова (Дьокуускай к.) уонна Андрей Николаевка (Өлүхүмэ) туттарылыннылар.

Геннадий АНТОНОВ.

– Култуура министиэристикэтин күннэрин көрсө –

Хомус күрээбэр

Николай Спиридонович Шишигин.

Хаһыат ааспыт нүөмэригэр сурыйбуппут курдук, кулун тутар 12 күнүгэр Олонхо дьытыгэр-духобуна киинигэр Хомус аан дойдутаабы түмэлин тэрээһинэ буолан ааста. Саха сиригэр Хомус музейын салайааччыта Шишигин Николай Спиридонович салайааччылаах бөлөххө научнай сотрудниктар Күн Алгыс Матвеевна, Десяткина Сардаана Егоровна, Кривошапкин Степан Владимирович уонна биһиги биир дойдутаахпыт Егоров Аркадий Алексеевич-Тускул кытыннылар, дүүллүүр сүбэ буоллулар. Кинилэр манньк састааптаах улуустарынан сылдьан хомуу пропагандалааһыны таһынан хас биридии хомусчут толоруун истэллэр.

Хомус музейын салайааччыта Шишигин Н.С.: "Биһиги судаарыстыбаннай түмэлбит, быйыл аан дойдутаабы Хомус музейа 25 сылын туолар. Үбүлүйдээх сылга араас элбэх тэрээһиннэр, омук сирдэригэр тийэ кэлэннэр хомус абыланын көрдөрүөхтэрэ. Быйыл Чурапчыга ытыллар Олонхо ыһаабар хомус

күрээһинин тэрийэйтэхпит. Сахабыт сиригэр хас биридии улуустарыттан чулуу хомусчуттар, хомусчуттар бөлөхтөрө тийэн кытыыахтара. Онон биһиги түөрт Бүлүү бөлөх улуустарыттан чулуулары талыахтаахпыт. Хомус аныгы киһи аргыһа буоллун диэн сыаллаах үлэлибит. Аан дойду судаарыстыбаннай түмэлин эһиги биир дойдутааххыт, улуу киһигит К.Д.Уткин төрүттэспитэ. Ньурбага Хомус күнэ ситиһилээхтик аастын!" - диэн кириии тылыгар эттэ. Сунтаартан төрүттээх саха ууһа Потапов Николай Ильич-Дабайар Уус ийэ буортан, саха болбуо тимириттэн уһаарыллан онһоллубут 800 дыапталбаттан турар "Алгыс" диэн ааттаах хомууһа 16 бриллианнаах, кыһыл, үрүг көмүстээх. Бу тыаһа-ууһа дьикти ураты хомус туһунан буклеты култуура управлениетын салайааччытыгар Степанова Л.Р. туттарда.

Бу күн Ньурба улууһун нэһиликтэригэр, ыраах сиртэн Абытан тийэ биридиилээн, бөлөбүнэн кэлэн хомус күрээбэр кытыннылар. Түмүккэ "Чыпчаал хомус" үбүлүйдээх көрүү бөлөбүнэн толоруу кыайылаахтарынан "Кыталык" КД иһинэн "Ньурбачаан" оҕо фольклорнай ансамбыла, "Дьурускэн" (Күндээдэ). Биридиилээн толорууга Сахаяна Васильева (Акана), Таисия Кучурова (Ньурба к.) "Кыталык" КД иһинэн фольклорнай коллектив салайааччыта буоллулар. "Кэбэлэти" бириһин Таисия Новгородова (Маалыкай) тутта.

Кыайылаахтарга "Чыпчаал хомус" сертификатын туттардылар. Кинилэр аны сайын Чурапчыга ытыллар Олонхо ыһаабар хомус күрээбэр кытыыахтара.

Антонина СЕМЕНОВА.

– Сонун –

“Кыайыы сиэннэрэ Ыллылар”

Итинник ааттаах Маалыкай куустатын оскуолаба кириэн иннинээби саастаах оҕолоругар патриотической ырыа уонна хоһоон күрээбэ кулун тутар 5 күнүгэр ытылынна.

Тэрийээчилэринэн Харитонов Иван Семенович дириэктэрдээх "Дьөһөгөй Айыы" култуура киинэ, Аммосова Вера Петровна салайааччылаах Маалыкайдаабы модельнай библиотека, Григорьева Туйаара Серафимовна сэбиэдиссэйдээх "Сарданга" детсад буолаллар.

Үс детсадтан барыта сүүрбэ икки нүөмэр истилиннэ. Онно түөрт уонтан таһа оҕо кытынна. Бастынтан бастыг, чулууттан чулуу ааты Хатытаабы "Сарыал" детсад ырыатын ансамбыла ылла. Ансаамбыл, музыкальной салайааччы Зинаида Акимовна бэлэмнээбит "Ветераннар" ырыатын, киһи эрэ сэргээх, үрдүк таһымна ыллаата. Хоһоон аабытыгар "Сарыал" лар иннилэрин кимиэхэ да биэрбэттэр. Ядрихинская Сэмира Леонид Попов "Саллаат харабын уута", хос эһэтэ Иванов Николай Алексеевич суруйан хаалларбыт "Ама, мнуом дуо?" хоһоонуттан быһа тардыыны умсугуулаахтык ааҕан лауреат үрдүк аатын ылла. Иванов Богдан Ньурба ньургун уола Алексей Софронов фронтан эбэтигэр ыппыт хоһоонун, Леонид Попов "Охсуууга уордаах буол" хоһоонун истээччини долгустуулаахтык ааҕан дипломант аатын мөккүөрэ суох ылла. Оҕолорбут барахсаттар кыра бэйэлэрэ улаатан, мэник бэйэлэрэ

дьоһумсуйан, чахчы бааччы үөртүлэр. Дьытыгэр үс кубоктаах кэллэбит диэн үөрүү бөбө буоллулар.

Бары кытыспыт оҕолорго сертификат, кинигэ туттардылар. Оҕолору бэлэмнээбит детсад бары иитээчилэригэр тэрийээчилэр сыаналаах бэлэхтэри туттарбытара соһуччу үөрүүнэн буолла.

Маалыкай диэн ыраах сиргэ массынанан айаннаан, сиритүөтү көрөн, баралларыгар өрө көтөбүллэн күө-дьаа айаннаатылар. Бэл, олонсон кэлсипит айанныт: "Наһаа үчүгэй кэнсиэри истэн кэллим" диэбэр ды-

лы, уһун суолу кылгатын, ыллаан да ыллылар. Дьытыгэр төннүүлэригэр сылайан, дьэ, утуйдулар - айаннарын суолун да билбэттэр.

Айылбабыт барахсан, патриот оҕолору тургупуттуу, силлэтинэн-буурбатынан хаарын ыттыан, тибиинэн типтэ. Ол эрээри, Агафья Игоревна, Дьулус Григорьевич суоппардаах массыналарбыт тибиини билбэккэ, сыдамантык сырыттыбыт. Сымнабас олбохтоох аймамгыт иһин махтанабыт.

Мирслова ИВАНОВА, Мэгэдьэк.

– Улуу Кыайыы 70, Литература сыллара –

Нэһиликтэринэн автопробег

2007 сылтан Антоновка орто оскуолатын иһинэн экипаж-кулууп тэриллэн үлэлиир. Кулуубу Антоновка орто оскуолатын нуучча тылын учуутала Иванова М.М. салайан үлэлэтэр. Сылын айыы, кулун тутар 8 күнүгэр, Аан дойдутаабы Дьахталлар күннэригэр региональной "Автоледи" куонкуруһу тэрийэн ытыллар.

Быйылгы VIII "Автоледи" күрэх кыайылааба Степанова В.В. куонкурус туһунан кылгастык билиһиннэрэр: "Барыта 4 кэрэ ангардар: Иванова Н.А., Потапова Е.Г., Степанова В.В., Сунтаартан Кобельянова Мария-Тускулаана кытыннылар. Куонкурус икки түһүмэбинэн ытылынна: бастакы - "Леди за рулем!", иккис түһүмэх - "Визитка" бэйэни билиһиннэри, "Перекресток талантов" хобби, сөбүлүүр дьарыгы көрдөрүү, "Дорожные знаки" авангарднай муода, "Знарок своего дела", "Наша Леди - лучше всех", "Королева дорог" киирэллэр. Куонкурус түмүгүнэн "Интеллект" - Иванова Ньургуйаана Афанасьевна, "Грация" - Потапова Елена Георгиевна, "Креатив" - Кобельянова Мария-Тускулана, "Автоледи" күрэх кыайылаабынан Ньурба куорат олохтооҕо, оройуон Сэбиэтин депутаттарын кылаабынай специалистна Степанова Виктория Валерьевна буолла.

Мин куонкуруска кыттарбар "Ньурба куорат" дыаһалтатын баһылыгын социальнай боппуруска солбуйааччыта Алексеева О.И. сүбэ-соргу биэрбитэ. Ааспыт сылга буолбут куонкуруһу көрөн сэргээбитим. 2002 сыллаахха массына ытыгар быраап ылбытым, 2008 с. бэйэм массына ытыгабын". Түмүккэ Виктория Валерьевна уруулга олоһор кэрэ ангардарга бары үтөнү багаран туран, тимир көлөлөрө хаһан да алдыаматыгар, көнө суолу, сымнабас айаны, кырачаан оҕолорун массынаба олоһор анал кириэһилэбэ олоһон, биитэр анал курунан туттаран айаннылларыгар баҕарда.

Ааспыт нэдиэлэбэ кулун тутар 11 күнүгэр Улуу Кыайыы үбүлүйдүнэй 70, Литература сылларыгар аналлаах автопробег ытылынна. Автопробег кытыылаахтара ыраах айанныахтарын иннинэ Антоновка орто оскуолатын учуу-

Япония сэриитин кыттылааба Дмитриев Г.А.

Автопробег-2015 кыттылаахтара.

тала Сухаринова В.Е. сизри-туому ыытан, алгыс ыллылар. Улуус дыаһалтатын дьыэ кэргэн, оҕо отделин сүрүннүүр специалистна Семенова А.М., Антоновка орто оскуолатын нуучча тылын Иванова М.М., физкультура учуутала Степанова П.В., "Автоледи-2009"

күрэх кыайылааба, саха тылын учуутала Ли М.В., Антоновка библиотекатын сэбиэдиссэйэ Ефремова Л.П., Чапанда нэһилигиттэн ыччат лидерэ Горностаева Надежда, VIII "Автоледи" күрээбин кыайылааба Степанова В.В., таксист Ли А.Н., "Ньурба"

Сэри кыттылааба Васильев П.М.

хаһыаттан мин буолан Чапанда, Дьаархан, Марха, Маар нэһиликтэригэр массынанан айан суолугар турунубут.

Чапанда нэһилигэр кириигэ биһигини "Кыымчаан" дьыэ кэргэн Киинин салайааччыта, П-с автопробег кыттылааба Николаева Т.Д. айан суолугар көрүстэ. Чапанда оскуолатын үөрэнээчилэрин кытары көрсүһүүгэ Иванова М.М. кириии тылыгар Литература сылын оҕолору эбэрдээтэ. Саха тылын учуутала Ли М.В. Литература сылыгар анаан СӨ суруйааччыларын Союһун бэрэссэдээтэлэ Наталья Харлампьева суруйааччылар 100 бастыг киингэлэрин испиһингэн онгорооччунан буоларын билиһиннэрдэ. Антоновкатын библиотекары Ефремова Л.П. Кыайыы 70 сылыгар анаан олус интэриэһинэй викторинаны ытта. Салгыы биһигини Чапанда түмэлин үлэһитэ СӨ муниципальной сулууспатын туйгуна Сидорова Т.Д. арыаллаата. Степанов Николай Тарасович олоһун устата муспут баай ис хоһоонноох матырыйааллары муньан, төрөөбүт нэһилигэр музей аһан хаалларан, үйэлэр тухары өйдөбүннүк быһытынан хаалаба. Музейи бары сэргии көрдүбүт.

Дьаархан оскуолатыгар сахалыы сизри-туому тутуһан көрсү-

түлэр. Үөрэнээчилэри кытары көрсүһүү, оскуоланы кытары билиһини буолла.

Марха нэһилигиттэн сабаалаан айанныттар хайдыһан, сорохтор Марха оскуолатыгар көрсүһүү онордулар. Атыттар 90 саастаах ытык кырдыаас Дмитриев Григорий Андреевичка ыалдыгытаатыбыт. Кыайыы 70 сылынан эбэрдэлээбит, ирэ-хоро сээрэгэстибит. Кини 1944 сыллаахха сэриигэ ыгырыллан, Хайлар куораты аһан Хинган хайаны туораан, Мукден, Харбин куораты ылыга сэриигэ кыттыбыт. 1951 с. демобилизацияланан, армияба уопсайа 6 сыл сылдьыбыт.

Маар нэһилигэр сэри кыттылаабар таарыйдыбыт. Хорула нэһилигиттэн төрүттээх 90 саастаах Васильев Павел Максимович урукку дьыллары аһан-санаан ааста. 1941-1942 сыллаахха Хорула VII кылаастаах оскуолатын сана бүтэрбит Павел борохуотунан 850 киһини армияба ытылларыгар барсыбыт. Кини Чита уобалаһыгар 76-с манабыл чааһыгар, тимир суолтан 1 км кэригнээх истигеп ортоугар олохсуйбут байыаннай чааска мотопехота полкатыгар ананан 3 ый үөрэнэн бириэсээгэ биэрбит. Доруобуйата мөлтөөн госпиталга сытан эмтэнэн, уопсайа 10 ый кэригэ армияба сылдьан, сэри кыттылааба аатын ылбыт. Дойдугар төннөн кэлэн үлэ үөһүгэр түспүт.

Мань таһынан Маарга "Эрэл" реабилитационнай Киин коллективын, реабилитацияба сытааччыларын кытары көрсүстүбүт. Литература сылыгар анаан "Алаһа" култуурнай киин библиотекатыгар көрсүһүү тэрийдибит. Сылдыбыт сирбит аайы автопробег кыттылаахтара кинигэ кэһилээх сырыттыбыт, библиотекаларга уонна оскуолаларга туттардыбыт.

Автопробег сүүмэрдэммит хамаандата Маардаабы дьахтар сэбиэтин хамаандатын кытары волейболга күрэхтэстилэр. Кыайылаабынан автопробег сүүмэрдэммит хамаандата буолла.

Автопробег кыттылаахтара салгыы хамаандалара халыһаан улуус атын нэһиликтэринэн айанныахтара. Кинилэри өссө да айан суола күүтэр.

Антонина СЕМЕНОВА.

- Автолайн -

Оҕо көмүскэмлээх буоларын туһугар

Кулун тутар 6-28 күннэригэр "Массынаҕа оҕо" диэн сэрэтэр эһэрэһийэ ытыллыа турар. Манньык дьаһал суолга оҕо кыттылаах суол-тырааныспыр быһылааннара элбэхтик тахсаллар...

Авто-кириэһилэ сүрүн соруга - суол-тырааныспар быһылааныгар, эмискэ туормаһаһынгга эбэтэр соһуччу түргэн маневр-дарга оҕо куттала суох буолуутун хааччыыы. Доруобуйа харыстабылын аан дойдутаабы тэрилтэтин сибидиэнньэтинэн, массыналарга оҕону тутар тэриллэри туһаныы кыра оҕолор өлүүлэрин 71%, улахан оҕолор өлүүлэрин 54% аччатар кыабы бээрэр.

үрдүгүн уонна сааһын учуоттаан. Хас даһаны бөлөххө дьүөрэлэһиннэрэн аһамыт кириэһилэлэр бааллар эрээри, чопчу оҕо ыйааһынын, үрдүгүн уонна сааһын көрөн ылыллыбыт кириэһилэлэрдэбэр көмүскэли мөлтөхтүк хааччыаллар. Испэһилистэр сүбэһилилэринэн, кириэһилэни оҕолоох сылдьан атылаһар ордук. Мааһыһынгга оҕобутун авто-кириэһилэбэ олордон бороубалаан көрүң. Кириэһилэбэ хайаан даһаны ECE R44/04 Евро-стандарка сөп түбэһэр маркировка баар, итиэннэ кириэһилэ Арассыһыйа булгуччулаах сертификацияны аһспыт буолуохтаах.

Оҕолор пассажирдар саамай көмүскэлэ суох араһатынан буолаллар. Оҕо доруобуйатын, олоһун харыстыыр инниттэн, Суол быраабылатын ирдэбиллэрин булгуччу тутуһар наадалаах.

Оҕо ыйааһыһыттан уонна сааһыттан тутулуктанан, оҕо авто-кириэһилэтин арааһа элбэх. Оҕо кириэһилэ ыларгытыгар аан бастаан кини ыйааһыһын,

Оҕо кириэһилэтин бөлөхтөрө

0 бөлөх авто-кириэһилэ Саһа төрөбүт эбэтэр кыра ыйааһыһынаах оҕолорго аһамыт авто-биһиктэр. Иһигэр курдаах, дьаарбатыр кэлээскэ корзинатын майгыһыһыр. "Автолюлька" курдарынан оҕону туттаран баран, массына кэлин олбоһор уһаты уурулар уонна массына курдарын көмөтүнэн туттарылар.

лар. Манньык балаһыһыһа кыра оҕо моонһун уонна тоһоһун харыстыыр.

йар онһоһуктарынан аһардыллыбыт штатнай курдар көмөлөрүнэн туттарылар. Бу бөлөх сорох авто-кириэһилэлэрэ оҕо сынһыһарыгар аһаан кыра сытырылаах буолар.

0+ бөлөх авто-кириэһилэ ("переноска") Төрүбүтүтэн 1 сааһыгар диэри оҕо аһаллаах. Олбоһо чааскыһы куорпустаах, курдардаах уонна тутан илдэргэ аһаан табыһастаах туттаахтар. Авто-кириэһилэни массына барыһын утары хайыһыһыһаран туруорулар.

1 бөлөх авто-кириэһилэ Номнуо бигэтик олоһор, ол эбэтэр 1 сааһын аһспыт оҕо аһаллаах. Сыры утары хайыһыһыһаран олоһулар. Олбоһо 5 туочукалаах ис курдардаах эбэтэр тутар остуоллаах, итиэннэ утуһарга аһаан табыһастаах сытыры буолар. Бу авто-кириэһилэбэ оҕо 15-18 кг ыйааһыһыһаран диэри олоһуон сөп.

3 бөлөх авто-кириэһилэ Бу олбоһо өйөнөрө суох, 22-36 кг ыйааһыһыһаран олоһомыт. Бустер кытаанах онһоһулаах, подлокотниктардаах уонна куттал суох буолуутун курдарын салаһаан аһардыр онһоһуктаах. Дьиниһэн, бустер ойбоһонан көмүскэлэ суох буолан сочото суох. Оҕо 130-135 см үрдүк буоллаһына туһаныллыһан сөп. Ол да буоллар 2-3 бөлөх дьиниһэннэ кириэһилэлэрдэ ордук үчүгэй.

2 бөлөх авто-кириэһилэ 3-7 саастаах оҕо (15-25 кг) суоттаммыт. 5 туочукалаах ис курдара суох, ол иһин аһал салаһаан,

2 ый түмүктэрэ

мэйэ улаһана да чаһыппат. 11 матырыһаһыһынай ДТП түбэлтэһэ таһыста. 3 массына күрэттиһинэ, ол иһигэр 2 - Антоновкаҕа, 1 - Ньурба куоракка. Укэһ арыгылаан баран, уорар санаһа суох быһаста санаһан таһар.

өһгөтө да сыһалаах. Правата суох сылдьыы ыһараһа - 5000-15000 солк. Эһөһ хаһаһыһын массыһыһыһаран бэйэтэ буоллаһына, кини 30 тыһ. ыһараһанан.

Массына ыһтар докумуона суох сылдьан 14 киһи тутулунна. Билиһитинэн, сорох төрөһүтүтэр массыһыһыһаран саппараһкалаан кэл диэн, массыналарын оҕо биеһэрлэлэр эбит. Итинник сылдьан оҕолоро арааска түбэһиһиһаран сороһтор санаһаттар. Манна накаһастаһыла кытаанах, ыһараһа-һтоһанка

Олунһыһа ыччат этэрээтэ уулуссаһа дьон бырааһыла быһыһыһаран суолу хайдаһа турууларыгар көмөлөһөх үһэни тоһорон, лиэксийэ, бэһиһэдэ ыһтылар. Бу ыйга ГИБДД уонна суот бириһитэһтиһаран кыттылаах, "Иһстээх киһи" диэн эһэрээһийэ ыһтыллар.

Геннадий АНТОНОВ.

Суолга сэрэхтээх буолуу ыйа

"Якутскэһнерго" аһаһас акционернай обһество үлэ харыһыбылыгар аһамыт бирикээһигэр олоһуран Ньурбатааһы уот ситимин тэриһтэтиһар кулун тутар 15 күһүттэн муһс уһтар 15 күһүтэр диэри биһр ыйдаах "Суолга сэрэхтээх буолуу ыйа" саһаланна.

рын күһүһэн бэрэбиһэркэлэһиһтэрэ, баһатан туран, транспору ыһтааһы (суоппар, тракторист) доруобуйатын туругар медицинаһкэй хонтуруолу бараһыһыһын, күһнээһи үлэһиттэн (ханньык үһэни тоһороруттан эбэтэр ханньык хайыһыһаран аһаһыһахтааһыттан) көрөн чопчу сыһаллаах инструһктаж барыһыһын, автотранспорт техникаһкэй көрүүһү барыһыһын, суоппардар ГАИ хайыһыһыһаран медицинаһкэй справкалаах буолууларын, тийэр-таһар үлэһэргэ ирдэһилэлэр (ДОПОГ) үрөһи барыһылаһар. Эһпиһттээх үлэһит (маһстар Казаков А.С.) сарсыһардаанһы үлэһэ барыһа автотранспорт техникаһкэй туругун көрүүһүн, меди-

цинскай аптеһка уонна огһетуһител баһара бэрэбиһэркэлэһиһтэрэ.

Меһяһник ыһтыллар кэмигэр суол быһылааныһын таһаһарбат инниттэн улуһс, "Якутскэһнерго" иһинэн тахсыһыт суол быһылааннарыһын, ГАИ үлэһиттэриһн кытары кэлсэтиһи ыһтыллыһа.

Саас уонна күһүн күһ-дьяһи уларыһар кэмигэр суол бырааһылаһарын тутуһууга ыһтыллар меһяһник көдүүһтээһэ тэриһтэ үлэһтин инники кэһкилиһэр төһүү күүү буолара саарбаһа суох.

А.И.ЕГОРОВ, Ньурбатааһы Уот ситимин салаһааһыһыта.

Конкурһный управляющий ОАО "Ньурбинский ювелирно-гранильный завод" Попов Василий Николаевич

Решением Арбитражного суда Республики Саха (Якутия) по делу №А58-2790/2014 от 04.03.2015 г. открытое акционерное общество "Нюрбинский ювелирно-гранильный завод" (ИНН 1419006309, ОГРН 1071419000179) признано несостоятельным (банкротом) и открыто конкурсное производство сроком на шесть месяцев - до 24 августа 2015 года. Конкурсным управляющим назначен Попов Василий Николаевич, член "НП МСО ПАУ" (адрес:

119071, г.Москва, Ленинский пр-т, д. 29, стр. 8).

Требования кредиторов принимаются в течение двух месяцев с даты опубликования объявления в газете "Коммерсант". Адрес для корреспонденции: г.Якутск, ул.Курашова, 28, каб.324. Следующее судебное заседание по делу о банкротстве состоится в Арбитражном суде РС(Я) 24.09.2015 г., в 10 ч. 00 мин. по адресу: г.Якутск, ул.Курашова, 28, каб. 416.

ПРОГРАММА ТВ

Суббота, 21 марта

ПЕРВЫЙ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф "Путь в "Сатурн" 12+ 08.00 Иг-рай, гармонь любимая! 12+ 08.45 М/с "Смешарики. Новые приключения" 0+ 09.00 Умницы и умники 12+ 09.45 Слово пастыря 12+ 10.15 Смак 12+ 10.55 Любовь Орлова. Шипы и розы 12+ 12.15 Идеальный ремонт 12+ 13.10 Х/ф "Веселые ребята" 12+ 15.00 Голос. Дети 12+ 17.05 Кто хочет стать миллионером? 12+ 18.00 Вечерние Новости 18.15 Угадай мелодию 12+ 19.00 Сегодня вечером 16+ 21.00 Время 21.20 Танцуй! 16+ 23.40 Х/ф "Калейдоскоп любви" 16+ 01.40 Х/ф "Скудда-у! Скудда-эй!" 16+ 03.25 Модный приговор 12+ 04.20 Мужское / Женское 16+ 05.15 Контрольная закупка 12+

РОССИЯ1

04.55 Х/ф "Ход конем" 12+ 06.35 Сельское утро 12+ 07.05 Диалог 12+ 08.00, 11.00, 14.00 Вести 08.10, 11.30, 14.30 Вести-Москва 08.20 Военная программа 12+ 08.50 Субботник 12+ 09.30 "Утро" с Максимом Галкиным 12+ 10.05 Человек без маски. Георг Отс 12+ 11.40 Х/ф "Моя любовь" 12+ 14.40 Субботний вечер 12+ 16.45 Танцы со звездами 12+ 20.00 Вести в субботу 20.45 Х/ф "Ненавижу и люблю" 12+ 00.35 Х/ф "Букет" 12+

НБК САХА

07:00 - Чэһиһэн буол! 6+ 07:15 - Тыа сирэ-олох төрдэ 12+ 08:00 - Автографы Победы 6+ 08:30 - "Питер-лайф" 6+ 08:45 - Дойдум дьоһо ("Ньурба") ТВ 6+ 09:15 - В кадрэ-республика (ТВ "Хангалас") 6+ 09:30 - Охота и рыбалка в Якутии 16+ 10:00 - Күнчэһэн 0+ 10:30 - Чэһиһэн 12+ 11:15 - Истинг иһдыт 0+ 12:00 - Тарбаһаһтыһын аһтыаһа 6+ 12:30 - Саһа сүүрээһэн 6+ 12:45 - В кадрэ-республика (ТВ "Хангалас") 6+ 13:00 - Продвижение 6+ 13:15 - Ыраах-чугас аймаһтарбыт ("Бороһон") ТВ 6+ 13:30 - Саһа сирэ. Күһтэн күһ 12+ 17:30 - Дойдум дьоһо ("Сунтаар") ТВ 6+ 18:00 - Күнчэһэнгэ эһэрдэ 0+ 18:15 - Истинг иһдыт 0+ 19:00 - Геван 6+ 19:30 - Саһа сүүрээһэн 6+ 19:45 - Аал-луук мас 6+ 20:30 - Якутия. День за днем 12+ 21:15 - Сардаана 6+ 22:00 - Sakha-card 6+ 22:15 - "Сыдаһаһа тур, Хотугу Сулуһум!"

ПЯТЫЙ

05.05 Мультфильмы 0+ 08.35 День ангела 0+ 09.00, 17.30 Сейчас 09.10, 09.55, 10.40, 11.25, 12.10, 12.55, 13.40, 14.25, 15.10, 15.55, 16.40 Т/с "След" 16+ 18.00, 19.00, 19.55, 20.55, 21.55, 22.50 Т/с "Белье волки-2" 16+ 23.50 Т/с "Егерь" 16+ 01.40, 02.35, 03.25, 04.15 Т/с "Тени исчезают в полдень" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньос 0+ 09.00 Библийский сюжет 0+ 09.35 Х/ф "Пассажирка" 0+ 11.10 Д/ф "Простой непростой Сергей Никоненко" 0+ 11.50 Большая семья. Ксения Алферова и Егор Бероев 0+ 12.45, 00.55 Д/ф "Тайная жизнь камышовок" 0+ 13.25 Д/с "Нефронтовые заметки" 0+ 13.55 Исторические концерты 0+ 14.55 Спектакль "Мильий лжец" 0+ 17.05 Хрустальный бал "Хрустальной Турандот" 0+ 18.15 Х/ф "Два Федора" 0+ 19.40 Романтика романса 0+ 20.30 Д/ф "Леонид Утесов. Есть у песни тайна..." 0+ 21.25 Белая студия 0+ 22.05 Х/ф "Расёмон" 0+ 23.45 Х/ф "За двумя зайцами" 0+ 01.35 М/ф "Возвращение с Олимпа" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 Прыг-Скок Команда 0+ 04.10, 23.30 М/с "Ангелина Балерина. История продолжается" 0+ 06.00 М/с "Свинка Пелпа" 0+ 07.00 Детская утренняя почта 0+ 07.30, 08.35 М/с "Чарли и Лола" 0+ 08.05 Школа Аркадия Паровозова 0+ 09.45 Воображение 0+ 10.15 М/ф "Бременские музыканты" 0+, "По следам бременских музыкантов" 0+ 10.55 НЕОвечеринка 0+ 11.25, 03.10 М/с "Мишкины рассказы" 0+ 13.15 М/с "Везуха!" 0+ 14.45 М/с "Непоседа Зу" 0+ 17.00 М/с "Всё о Розы" 0+ 18.15 М/ф "Лесной Патруль" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+

Воскресенье, 22 марта

ПЕРВЫЙ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф "Конец "Сатурна" 12+ 08.10 Армийский магазин 16+ 08.45 М/с "Смешарики. ПИН-код" 0+ 08.55 Здоровье 16+ 10.15 Непугувые заметки 12+ 10.35 Пока все дома 12+ 11.25 Фазенда 12+ 12.15 Теория заговора 16+ 13.10 К 100-летию Георгия Жженова. "Вся моя жизнь - сплошная ошибка" 12+ 14.10 Коллекция Первого канала 12+ 17.50 Вечерние Новости 18.05 Точь-в-точь 16+ 21.00 Воскресное "Время" 22.30 Три аккорда 16+ 00.25 Х/ф "Король бильярда" 16+ 03.00 Модный приговор 12+ 04.00 Мужское / Женское 16+

РОССИЯ1

05.20 Х/ф "Тайна "Черных дроздов" 12+ 07.20 Вся Россия 12+ 07.30 Сам себе режиссер 12+ 08.20 Смехопанорама 12+ 08.50 Утренняя почта 12+ 09.30 Сто к одному 12+ 10.20, 14.20 Вести-Москва 11.00, 14.00 Вести 11.10 Не жизнь, а праздник 12+ 12.10, 14.30 Смеяться разрешается 12+ 15.00 Один в один 12+ 18.00 Х/ф "Осколки хрустальной туфельки" 12+ 20.00 Вести недели 22.00 "Воскресный вечер" с Владимиром Соловьёвым 12+ 00.35 Х/ф "Если бы я тебя любил..." 12+

НБК САХА

07:00 - Чэһиһэн буол! 6+ 07:15 - Саһаһалар 12+ 08:00 - Тыһыһаһтар умһубат сыһара 6+ 08:30 - "В фокусе" (ТВ "Аһдан") 6+ 08:45 - Дойдум дьоһо ("Таһта") ТВ 6+ 09:00 - Аал-луук мас 6+ 09:30 - Прогресс 6+ 10:00 - Күнчэһэн 0+ 10:30 - Полярная звезда. Телеконкурс 6+ 11:15 - Истинг иһдыт 0+ 11:45 - Sakha-card 6+ 12:00 - "Питер-лайф" 6+ 12:15 - Аал-луук мас 6+ 12:30 - ТОК 6+ 13:30 - Якутия. День за днем 12+ 17:00 - "Күн оҕолоро" 18:00 - Истинг иһдыт 0+ 18:30 - Геван 6+ 19:00 - Байанай 16+ 19:30 - ТОК 6+ 20:30 - Саһа сирэ. Күһтэн күһ 12+ 21:15 - Саһа сүүрээһэн 6+ 21:45 - Киһозавод 6+ 22:15 - Кэскил 3

ПЯТЫЙ

05.10, 06.00, 06.50 Т/с "Тени исчезают в полдень" 12+ 07.45 Мультфильмы 0+ 09.00 Сейчас 09.10 Истории из будущего 0+ 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 18.30, 19.25, 20.25, 21.25, 22.20, 23.20 Т/с "Белье волки-2" 16+ 16.00 Место происшествия.О главном 17.00 Главное 00.20 Х/ф "Домовой" 16+ 02.25 Х/ф "Седьмая пуля" 12+ 04.00 Д/с "Агентство специальных расследований" 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньос 0+ 09.00 Обыкновенный концерт 0+ 09.35 Х/ф "За двумя зайцами" 0+ 10.45 Д/ф "Олег Борисов" 0+ 11.30 Россия, любовь моя! "Туркмены Ставрополя" 0+ 11.55 Гении и злодеи 0+ 12.25 К 95-летию со дня рождения Георга Отса 0+ 13.10 Пешком... 0+ 13.40 Что делать? 0+ 14.25 Кто там... 0+ 14.55, 01.40 Д/ф "Квебек - французское сердце Северной Америки" 0+ 15.10 Пивано Гайз 0+ 16.10 Легенда "Озера Смерти" 0+ 17.00 Контекст 0+ 17.40, 00.55 Когда на Земле правили боги 0+ 18.30 Х/ф "Человек, которого я люблю" 0+ 19.55 Д/ф "Русский крест. От тюрьмы и от сумы..." 0+ 21.25 Х/ф "Вечерний свет" 0+ 22.50 Концерт оркестра Гленна Миллера (кат0+) 0+ 00.45 М/ф "Брэк!" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 Прыг-Скок Команда 0+ 04.10, 23.15 М/с "Пожарный Сэм" 0+ 05.05, 23.55 М/с "Черепашка Лулу" 0+ 06.00 Всё, что вы хотели знать, но боялись спросить 0+ 06.25, 07.30 М/с "Белка и Стрелка. Озорная семейка" 0+ 07.00 Горячая десяточка 0+ 09.50 М/ф "Приключения волшебного глобуса или проделки ведьмы" 0+ 10.55 Секреты маленького шефа 0+ 11.25 М/ф "Звериный отряд. Код Марко Поло" 0+ 13.00 М/с "Чарли и Лола" 0+ 14.40 М/с "Джериимо Стилтон" 0+ 17.00 Почемучка 0+ 19.05 М/с "Маша и Медведь" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/ф "Волшебное кольцо" 0+, "Дождь" 0+, "Архангельские новеллы" 0+.

– Үөрэҕири –

Ньурба техническэй лицейин бүгүнгүтэ, сарсынныта

А.Н. Чусовской аатынан Ньурбатаабы техническэй лицей 2014 с. Бүтүн Россиятаабы "Россия 100 бастын оскуолата" конкурска "Россия 100 бастын лицейэ" динэн үрдүк ааты ылан Кыһыл көмүс мэтээлинэн, дириэктэр Ефимова Капиталина Афанасьевна "2014 сыл бастын директора" бэлиэнэн наҕараадаланна, ону таһынан лицей "ХИФУ бастын оскуолата" аат кыайылаабы буолан, Хотугулуу Илиннги федеральной университет кубогун тутта, БКЭ түмүгүнэн үрдүк баалы ылбыт үөрэнээччилэрдээх нуучча тылын учуутала Ноговицына Акулина Николаевна "ХИФУ- 2014 сыл бастын учуутала" ааты ылла.

Биллэн турар, бу дьохун ситиһилэр биир күннээх күрэх, көрүү түмүгэр кэлбэтэр. Бу лицей салайааччыларын, учууталарын, үөрэнээччилэрин, төрөппүттэрин хас да сыллаах дьулуурдаах, дьяныардаах, түбүктээх үлэлэрин үтүө түмүгэ буолар. Лицей үөрэх, билии, иитии хаачыстыбатын үрдэтигэ сылтаа санаттан сана көдүүстээх ньыманы утумнаахтык көрдүүр, олох далааһынаах хардыытын кытта тэнгэ үүнэр-сайдар сорукарты туруорунан бигэтик иннин диэки хардыылыыр. Туох барыта салайааччытан улахан тутулуутаабын быһыытынан, манна лицей салайааччыларын, чуолаан дириэктэр К.А. Ефимова, үөрэх чааһын сэбиэдиссэйдэрэ О.П. Васильева, О.К. Спиридонова, иитэр үлэбэ дириэктэри солбуйааччы М.В. Михалева кэлэктийби түмэр, үрдүк ситиһилэргэ сирдири биир кэлим көдүүстээх үлэлэрин көстүүтэ буолара саарбаба суох. Ол гынан баран, үлэ сүрүн ис хоһоонун, салгыы сайдар сабахтарын, күннээби кыһалбаларын туһунан билэр баалаах Капиталина Афанасьевнаны кытта кэлсэтэбит.

Лицей сүрүн педагогическай сорука түгүйү?

Төрүттэспит лицейбэр төнөнөн кэлэн дириэктэрдээбитим иккис сыла. Үөрэҕири эйгэтигэр уларыйыы балысханник кириэр. Өскөтүн уопастыба урут сүрүн болдомтогун техника уонна санга технологиялар сайдыларыгар уураар эбит буоллабына, билигин санга үөрэхтээһин оҕо киһи быһыытынан сайдыгыгар туһуланна. Ол аата билиги лицейбит сүрүн сорука: лицейстэр айар дьобурдарын сайыннары; кини талааныгар уонна тус дьобуругар туһайылаах сыһыан; лицейст дириг киэн билиини ингэринэрин таһынан эргичи сайдылаах киһи буолан тахсарын ситиһи; педагог - лицейст - төрөппүт быстыспат ситимэ, толору итэҕэйсигэ баар буоларын олохтоһун.

Ол аата бүгүнгү сорукупт - олоххо ситиһилээх, бэйэтин сааан салайынар киһини иитэн-үөрэтэн таһаарыы.

Бүгүнгү оскуола дириэктэрэ дини кимий?

Билигин кэмгэ дириэктэр - бу педагог буолбатах дин өйдөбүл үөскээтэ. Дириэктэр - үөрэҕири менеджжер. Ол эрэн, мин санаабар, аныгылы менеджжер-талааннаах педагог, талбанан өссө үчүгэй предметник-учуутал буолара баһыйдабына эрэ үлэ тэмийирэр. Дириэктэр тэрлээтэтин кырата 5 сыл иһигэр сайдар суолун хаартатын тутан олортобуна, кэскиллээх үлэ тахсыбат.

Ол аата аны 5 сылынан билиги лицейбит кэскили туохха көрөбү?

Бу 275 миэстэлээх аныгылы ирдэбилгэ лаппа эппиэттээр материальной базалаах санга оскуола билигин барыта 323 оҕо 5-11 кылаастарга 13 кылаас комплекһын үөрэнэлэр. Уола - 151, онтон кыһа - 172. Ол аата бастакы сылбыт оскуола ис кыабын туһанан, үөрэнэр оҕотун ахсаанын 350-чара тириэрдии. Ол иһигэр гендерэй састаабыгар уолун ахсаанын 3:2 курдук улаатыннарар. Ити кыыс быраабын күөмчүлээһин буолбатах, лицей сүрүн хайысхатынан техническэй идэлэргэ инженер эр киһи буолуохтаабыттан тахсар.

Билигин лицей идэ 4 сүрүн хайысхатын тутан олоор: техническэй - 7 "б", 8 "б", 9 "б", 10 "б", 11 "б", естественнай - научнай - 8 "а", 9 "а", 10 "а", социальной-экономическай - 11 "а", гуманитарнай - 7 "а" кылаас уонна 3 уопсай үөрэхтээһин кылаастара - 5, 6 "а", 6 "б". Эксперимент быһыытынан, эрдэтэнни профильту 7 кылаастан кирибиппит 2 сыл буолла. Бу үөрэнээччи хайысхатын эрдэ сөпкө талытыгар туһуланар, оҕо нагруканы уйар уратыта, физиологическай сайдытыгтан тутулуга барыта үөрэтиигэ сылдьар. Иккис сылбыт, элбэхтэн чопчу собуэ 2-3 профильту көһүү. Профильнай үөрэхтээһин былаанынан дифференцированнай ньымаҕа көһүү үөрэтиигэ сылдьар. Ол аата, кылаас оҕотун барытын биир хайысхалаах идэбэ сөп түбэһиннэрэ састаабака, сөбүнэн көрөн идэ самалык көрүннэрин идэбэ сылдыы надалааҕа көстөн ээрэ. Оччоҕо оҕо хайысхатытан сылтаан оскуолаттан барыта аһыйа этэ.

Бүгүнгү күнгэ лицей биир сүрүн кыһалбата - кириэр оҕо билигин таһыма намыһаба. Билигин санга үөрэҕири Саха сиринээби сокуонун иһинэн оҕону диригэтэн үөрэтэр кылаастардаах оскуола тургутан көрөн ылыы көндүлэнэр. Билиги иннибитигэр сыал: кириэн баалаах оҕолор таһымнарын үрдэтиигэ атын оскуола-лардын тэнгэ үлэлэһии буолар. Туттарсан кириэн баалаах оҕо өссө эл-

биирин туһугар лицей бүгүн аата-суола, имиджэ үрдүк буолуохтаах. Ол аата билиги төрөппүттэргэ ураты баалаах оскуола буолуохтаахпыт. Ураты буолуохпутун сөп билиги үлэбит хаачыстыбатынан, үрдүк ситиһилэрбитинэн, олохтообут эйгэбитинэн. Ону барытын күннээби үлэ-үөрэх эрэ быһаарар.

Лицей барыта 74 үлэһиттээх, онтон үөрэтээччигэ-иитээччигэ 48. Кирилэр истэригэр РФ үтүөлээх учуутала Лазарев Юрий Афанасьевич, СӨ үтүөлээх учуутала Николаева Анфиса Афанасьевна, педагогикаҕа Саха сирин Государственной биримийэтин Лауреаттара Петров Николай Николаевич уонна Ефимова Капиталина Афанасьевна, 12 РФ үөрэҕиригэр бочуоттаах үлэһиттэрэ, 16 СӨ үөрэҕиригэр туйгуннара уонна 1 РФ үөрэҕиригэр туйгуннара айымньылаахтык үлэлиилэр. Барыта 48-тан 18-на эрэр киһи. Иккис сыл иһигэр 15 педагог педколлективка кириэр, олор истэригэр 10 эдэр педагог. Лицейгэ барыта уон бэйэбит выпускниктык үлэлиир. Кадрга ирдэбил олус күөскэ турар. Бастакы ирдэбил - учуутал боростуой оскуолаҕа үлэли сылдыбыт буолуохтаах. Иккис, үөрэтэр предметин уһуллукчу баһылаабытын таһынан, оҕо сыһаннаах туох эрэ ураты дьярыктааба ирдэнэр. Үсүнэ, педагог тургэник уларыйыга бэлэм, сайдарга кэскиллээх, үлэтигэр айымньылаахтык сыһаннаһар буолуохтаах.

Лицей эрдэтэн кадр үүннэригэ, үөрэттэригэ хайысхалаах былааннаах буолуохтаах этэ. Ол кэмгэр онгоһуллубатаҕа лицей инновационнай сайдытыгар харгыстыыр. Аспирантураны бүтэрбит биир педагогтан ураты кимизэх да наука истиээнэ суох. Үлэбитин, инники хардыыбытын наука төрүттэригэр олобуран, эксперимент хаамытынан ырытан тупсарарга ыарыргатабыт.

Лицей оройун үөрэҕиригэр лаппа күөстээх тирэх буолуон сөп этэ, өскөтүн тыаттан оҕо кириитэ элбэбэ буолар. Бүгүн 104 оҕо үөрэнэриттэн 22 эрэ оҕо интернакка олоор. Онон тыаттан оҕо кириитэ лаппа аһыйаата. Дьингэн, бастакы толкуйунан, тыа оҕотугар сайдар кыабы бизирэхтээх этибит. Дьэ, ол иһин лицей кырата 70 миэстэлээх интернакка буолара - бириэмэ, олох ирдэбилэ.

Учредитель Б.Н. Попов олууну-таабы мунньахха лицей толору оскуола буолуохтаах дьэбит дини?

Ити баһылык сөпкө толкуйдуур, идеяны мин кэлэхпиттэн этэр, ол эрэн билиги лицейбит дьэтигэр 13 эрэ кылаас комплекгы үөрэтэр кыахтаахпыт. Оччоҕо аны лицей толору оскуола буоларыгар манньк этаптары аһахтаах:

Ол аата 2018 с. балаһан ыйын 1 к. толору оскуола буолар кыахтаах. Аны оннук буоллабына, таблицаттан көстөрүнэн, 10-с, 11-с эрэ кылаастар иккилии буолаллар, онон 10-с эрэ кылааска профильту хайдар санга кылаас тангылар. Оччобуна 10-11 кылаастарга санга кирибит оҕолору диригэтэн үөрэтии ситэтэ суох буолар.

Диригэтэн үөрэтии программата сүрүн предметтэргэ 8 -с кылаастан сабаланар, ол аата билиги 5 сылга кылааһы тангыбыт былаана манньк буолуон сөп:

Кылаас	5	6	7	8	9	10	11
Комплект	1	2	2	2	2	2	2

Сыл аайы толору лицейгэ ылаһын 5, 6 кылаастарга биридди кылаас. Бу ордук табыгастаах.

Оттон атыннык кылаас комплекһын толору туһунан толкуйдуур буоллаха, манньк көрүөххэ сөп:

Кылаас	7	8	9	10	11
Комплект	1	3	3	3	3

Кылаастарга үстүү кылааһы толорор кыаллыбат суол. Билигин туругунан көрдөххө, төһөнөн кылаас үрдүүр да, оҕо ахсаана аһыйыыр.

Ол эрэн сүрүн толкуй оҕолор лицей туһугар буолбакка, лицей оҕолор тустарыгар үлэлиэхтээбэ өйдөнөр суол.

Үөрэтии-иитии хаачыстыбатын хайдах үрдэтэр санаалааххыт?

Бу сөптөөх боппурус. Бастатан туран, уроук таһыма үрдүөхтээх. Ити учууталтан быһаччы тутулуктааба өйдөнөр. Аныгы лицей учууталын эбэһиннээх: хас биридди лицейст ис айылыбатын уһугуннаран, оҕо айымньылаахтык үөрэнэр кыабын туһанан, сөптөөх туруоруммут сыалын ситиһэригэр тириэрдии. Уроук өй ис эийинин олохтуур эйгэтэ, айымньылаах тутула, олоххо хайысхалаах ис хоһоон, оҕо билиини бэйэтин толкуйунан тобулан ингэринэригэр сөхтөрүү, дьиктиргэтии түгэннэрэ - барыта улахан суолталаахтар. Хас биридди уроук - бу оҕо олобун лоскуйа, ити бириэмэ туһата суох аһыа суохтаах. Сангалы инновационнай оскуола учууталтан сабаланар. Ол аата үлэбит таһаарытын быһа холоон 70% -на учууталтан тутулуктаах. Оттон оскуола администрациятытан педколлектив методическай үлэтин сөпкө аттаран туруоруу, үлэлиир миэстэни санга ирдэбиллэргэ эппиэттири гына тэрийии, айымньылаах үлэбэ көбүлүүр соруктаах үлэһиттэр ситиһилэрин кэмийтэн кэмийтэр бэлиэтэтиин уонна, саамай сүрүнэ, педагог бэйэтин профессиональной таһымн үрдэтэрин ситиһии буолар. Мин, салайааччы быһыытынан, ситиһибитинэн аҕабын: үлэһиттэр ситиһилэрин түмүгүнэн ый аайы стимулирующей эбии төлөбүрү кэмийгэр ыларарын; төрөппүтү сакаасчыт эрэ курдук көрбөккө, партнер, идэлээх иитээччи курдук сыһаннаһы олохтонон ээрэин; лицей - аһаҕас оскуола, барыта оройун оҕолорун туһугар тэнгэ үлэлэһии үлэбит сүрүн хайысхата буоларын.

Хаачыстыба дьинэ лицейст оскуолаһы бүтэрбитэ 10 сыл аасытын кэмгэ көстүөбэ. Дьэ, онно лицейст үлэбит үөрэхтэрин дьалхааннаах олоххо төһө туһанан туһалаах киһи буолбута быһаарыа.

Күннээби сыана, экзаменнар, олимпиадалар түмүктэрэ эмиз үлэни көрдөрөллөр ээрэи, оҕо ис туругун, личносты быһыытынан сайдытытын кытта көнө ситимэ суох.

Лицейст үөрэтэр наһаа элбэх нагрукалаах, оччоҕо кинизэхэ ВУД дини сыһыана суох дуо?

Уроук таһынан оҕону сайыннаран дьярыктар чаастара лицейгэ толору туһанылар булгучулаах ирдэбил. Ол эрэн уруккулуу ити дьярыктар эмиз үөрэххэ эрэ эриллибэккэ, оҕо ис кыабын арыар атын дьярыктар буолуохтаахтар.

ВУД дини ырбаахы иккис сизэбин кэриэтэ, бастакыта - сүрүн үөрэх чаастара. Кинилэр бэйэ-бэйэлэрин ситэрсэн оҕону сайдыыга таһаарыахтаахтар.

Төрөппүт эһиги лицейгит үлэтигэр туох оруулааххыт?

Төрөппүт - сүрүн иитээччи уонна бу иитэр-үөрэтэр-сайыннаран үлэбитигэр саамай эппиэттээх киһи. Билиги төрөппүттэригэр бары кынар-хотунар буолбатахтар. Холобура, күн бүгүн 259 толору дьэ кэргэн, 72 толорута суох дьэ кэргэн, 2 соботох

аҕа, 183 элбэх оҕолоох, 54 үлэтэ суох, 10 инбэлиит төрөппүт, 273 үрдүк профессиональной үөрэхтээх, 84 орто эрэ үөрэхтээх төрөппүттэрдээхпит. Ол аата, эмиз олоххо буоларыны араас састаап - биир ирдэбилгэ хайдах да кирибэтэр. Аныгы үөрэҕири уратытынан төрөппүт оскуолаҕа көмөлөһөр буолбакка, төрөппүт оҕотун иитэригэр оскуола көмөлөтө күөс буолар. Ол аата төрөппүткэ ирдэбил үрдүк: кини иитэр таһыма аныгылыы, наукаҕа тирээхтээх, оҕото сайдырыгар бэйэтэ торуммурут проека олобуруохтаах.

Уруккулуу "иһэ - тот, таһаһа - ыраас" иитии билигин кэмгэ эппиэттэспэт, оҕо объект буолан бүтэр, оҕо - тэн сыһаннаах субъект.

Лицей 2013-14 үөрэх сылларыгар сүрүн ситиһилэргэ?

Сылтата ахсын лицейи бүтэрээччилэр БКЭ түмүгүнэн ылар баалара нуучча тылыгар, физикаҕа, математикаҕа, информатикаҕа үрдүүрүн киэн тутта учууталлар, оҕолор, төрөппүттэр бэлиэтибит. 2014 сылга нуучча тылыгар көрдөрүү ордук үчүгэй: Федорова Мариника 100 баалы (учуутал Иванова Л.Г.), оттон А.Н. Ноговицына, Васильева Е.А. хас да үөрэнээччилэр 90-80-тан таһа баалы күргөмүнэн ылан, ХИФУ ректорскай бэрэбиэркэтигэр биэргэтэн, чинг билиилээхтэрин көрдөрдүлэр.

Региональной техническэй олимпиадаларынан 8 үөрэнээччи киин үөрэх кыһалларыгар, Долгунов Софрон телевизионнай олимпиада түмүгүнэн ХИФУ ФЭИ студена буоларга ынырыы ылбыттар. ХИФУ оскуола оҕолоругар ытар олимпиадаларыгар 161 оҕо кыттыгытыттан 37 үөрэнээччи араас предметтэргэ кыайылаабын уонна призердарынан буолбуттара. Бүтүн Сибири оҕолорун физикаҕа, математикаҕа олимпиадаларыгар 72 үөрэнээччи кыттыгытыттан 7 призер, 1 үөрэнээччи аан дойду таһымнаах олимпиадаҕа кытынна.

Лицей биир сүрүн сорукунан оҕону чинчийэр научнай үлэбэ сыһаарыы буолар. Ааспыт үөрэх дьылыгар Бүтүн Россиятаабы форумугар "Программирование и информационные технологии" секцияҕа кыттан, "Золотая компьютерная мыш" дини сүрүн бириэс хаһаайынын буолбута. Салайааччыта Михайлов Юрий Владимировичтын Испанияҕа Аан дойду научнай-техническэй быыстапкатыгар кытыннылар, Саха сирин "Барҕа-

ры" фондатын стипендиатынан буоллулар.

2012 сылтан "Лицейский минитехнопарк" дини экспериментальной площадка: автодело, робототехника, радиотехника, электротехника кабинеттарын, тимиринэн, маһынан уһаны кыһаларын - барытын түмэр. Таалааннаах ыччаты сайыннаран сыллаах Саха сиринээби технопарканы кытта ситимнээх үлэлиир, салайааччы - информатика учуутала Михайлов Ю.В.

Хотугулуу Илиннги университеты кытта биригэ үлэлиир ситими тэрийэн, лицей иһинэн икки университетскай кылаас: техническэй 11 "б" уонна научнай-естественнай 10 "а" - физиканы, математиканы, химияны, биологияны диригэтэн үөрэтэллэр. Манна преподавателлэр быһаччы кыттыыны ылаллар, кыһынгы, сааскы оскуолалар ХИФУ научнай лабораторияларыгар ытыллаллар.

Лицей учууталара араас таһымнаах конкурстарга ситиһилээхтик кытталлар, бэйэлэрин билиилэрин, сатабылларын бигэргэтэллэр. Ол курдук, технология учуутала Тобонов И.Г. "Учитель года Западной Якутии-2014" региональной конкурска "Учительская газета" анал бириинин хаһаайына. География учуутала Афанасьев А.Б. "2014 сыл Учугуала" республиканскай конкурска лауреат буолбута, черчение учуутала Григорьева З.В. өрөспүүбүдүкэ учууталларын олимпиадатыгар 1 миэстэни ылла. "Профиучуугал" дини өрөспүүбүдүкэ иһинэн ытыллар деловой ооннууга билиги учууталларбыт иккис сылын ситиһилээхтик кытталлар.

Лицей салалтатын көбүлээһининэн, эдэр учууталлар тэрийиилэринэн, быйыл аан бастаан ытылыбыт "Лицей бастын Учугуала" күрэххэ кыайылаабын РФ үтүөлээх учуутала Юрий Афанасьевич Лазарев буолан, үрүн көмүстэн онгоһуллубут билиэни ылла. Оҕону үөрэтиигэ, иитиигэ уһуллукчулаах маастар-учуутал Юрий Афанасьевич Лазарев өр сыллаах сыраалаах үлэтин түмүгүнэн түмэн онгорбут "Домашний репетитор по физике" дини үөрэнэр пособиета бэчээттэнэн, бу кэмнэргэ күн сирин көрөрүн бары астына, долгула кэтэһэбит. Бу кинигэ ис суолтатын Дальнай Восток методическай киинин Президиума үрдүктүк сыаналаан, үрдүк, орто анал үөрэх тэрлээтигэр студенттары үөрэтиигэ туттулуон сөбүн мэкитилээбит.

Барыта дьэнтэ дуу эбэтэр туох сатамматыт?

Ол сатамматын да бээбээлээх, барыта лицей эрэ кыһалбата буолбата. Оройун оскуолаһа бары киһи тымырын курдук биир хаан эргириттэр кириэн олоробут. Бэйэ-бэйэбиттэн тутулукут элбэх. Оройунга үөрэхтээһин таһыма эрэ үрдээтэбинэ лицей таһыма эмиз хамсыа. Ол аата, күөспүт кыайарынан оройун оскуолаһынан кытта үлэлиэхтээхпит. Бу соторуаҕыта оройун туох баар оскуолатын кэрийэн 9, 11 кылаас оҕолоругар билиги учууталларбыт консультация биэрдилэр. 8, 9, 10 кылаас оҕолорун нуучча тылыгар, математикаҕа тургутан көрдүлэр. Каникул аайы атын оскуола оҕолоругар оскуола тэрийэн үлэлиэхтээбит.

Маастар учууталларга учууталлар кэлэн 2-3 кун үлэтин көрөн-билсэн үөрэнэллэригэр аһаһаспыт. Ону тоҕо эрэ учууталлар иллэ-хаба ылан туһамматтара киһини сөхтөрөр. Оскуола салайааччыта бастакынан итими өйдүөхтээх этэ.

Хайа кыанарбытынан аһаҕас оскуола буола сатыыбыт. Оройун оҕолоро чаһыйбакка, үөрэ-көтө сылдыр оскуолаһа буолуохтаахпыт. Билиги нуруокка оччоҕо эрэ өйдөнөр буолуохпун. Өйдөнөрбүт тухары - өйбүлүнээбит.

Оҕону туһалаах үлэбэ кытыннаранбыт олус бытаанын билинэбит. Мастарыскайбыт ис кыабын ситэри туһаммакка олоробут. Оскуола тастан бэйэтэ үбүлэнэрин үөрэтэн, санга үөрэх дьылыгар автономнай тэрлээтэ буоларга былааннаабыт. Оччоҕо бэйэни үбүлэниигэ кириэн, оскуола сайдытыгар эбии үптээх-харчылаах буолуо этибит.

Чаһыйбакка тас сибээһи күөскэ олохтоон, оҕолорбутун Россия уонна Аан дойду таһымгар таһааран, баарбытын биллэрэр сыал-соруку турар.

Бу барыта күөстээх, үлэһит педколлектив айымньылаах үлэтин түмүгэ буолуохтаабын өйдүүбүт.

Кэпсэттэ Наталья СЕМЕНОВА.

Үөрэх сылларынан кылаас комплектацията:

Кылаастар	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
11	2	2	2	2	2	2
10	2	2	2	2	2	2
9	2	2	2	2	1	1
8	2	2	2	1	1	1
7	2	2	1	1	1	1
6	2	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	1	1
4	-	1	1	1	1	1
3	-	-	1	1	1	1
2	-	-	-	1	1	1
1	-	-	-	-	1	1

- Улуу Кыайыы 70 сыла -

Мин дьэ кэргэним Аҕа дойду Улуу сэриитигэр

Сэри, алдьархайдаах уоттаах сэри сыллара. Төһөлөөх норуот дьолун, дьонун-сэргэтин, олобун-дьаһабын, оҕотун инники кэскилин быспыта буолуой? Төһөлөөх киһи сүрэхтин хаанынан ытаппыта буолуой? Бу 1941-1945 сылларга дойду үрдүнэн турбут уоттаах сэри, мань таһынан уот кураан дьыллар тураннар норуот олоҕор ыарахан охсууну онорбуттара. Сэри кэмин оҕолоро хайдах курдук эрэйи-муну көрбүттэрин, тонмуттарын-хаппыттарын, иэдээннээхэй, киһи өйүгэр кыайан батарбат хоргуйуутун көрсүбүттэрин биһиги, иллээх олох оҕолоро, сатаан санаабаппыт. Биһиги эбэлэрбитин, эһэлэрбитин бу ыар кэмнэр кытаанахтык хаарыйбыттара. Хос эһэлэрбит кырыктаах сэри толоонугар ынырыллыбыттара, эбэлэрбит тыыл кытаанах үлэтигэр умса түспүттэрэ.

Мин аҕабынан хос эһэм Джурупов Үркөр 1941 сыллааха сэриигэ ынырыллыбыта. Сэри толоонугар хорсундук киирсэн старшай лейтенант званиетын ылан, взвод хамандьыра буолбут. Курский дугаа тийэ сэриилэспит. Кэлин билингнэ түбэспит, хомойуох иһин ханна сылдьан, ханнык сылга, хайдах билингнэ түбэспитин билбэппит. Дьон сураҕа суох сүппүтүн туһунан биллэри түспүттара, ол эрэн сэри бүһүгэ биэр сыл ааспытын кэннэ дойдутугар, дьонугар эргиллэн тийэн кэлбит. Дьон барахсаттар соһуччута бэрдиттэн төһөлөөх үөрбүттэрин-көһүттэрин киһи кыайан ойуулаабата буолуо. Кэлэн төрөөбүт "Зря коммунизма" холкуонугар тырахтарыһынан үлээбит, элбэх бочуотунай грамоталардаах, наҕараадалардаах эбит. "Москвич" массына фондатын ылар чиескэ тиксибит. Кырдан, сиэннэрин көрөн-харайан баран, олохтон туораабыт.

Онтон ийэбинэн хос эһэм, Хагалас улуунун Ой нэһилигин олохтооҕо Филиппов Архип Владимирович. Кини сэри иннинэ "Ленин" холкуос бэрэссэдээтэлинэн үлэли сылдьан 1941 сыллааха, күһүн сэригэ ынырыллыбыт. Кэргэнэ Ааныс өлбүт, оһон барарыгар икки кыра кыыс оҕолорун эдьийигэр Настааҕа хаалларбыт. Ол кыргытартан биридэстэрэ мин эбэм, Герой-ийэ Назарова Анна Архиповна уонна Хатаска олоһор эдьийбит Петрова Нина Архиповна этилэр. Эбэм Анна Архиповна аҕата салайбыт "Ленин" холкуонугар, сэри кэмигэр уончалаах кыыс, бааһынаҕа үлээбит, атынан уу басыһар эбит. Эһэм сэригэ тийэн баран биридэр эрэ сурук суруйбут, ол сурук эһэм эдьийэ Настаа өлүөр диэри баара үһү. Онтон сотору соҕус Курский дугаа сэриилэһэ сылдьан сураҕа суох сүттэ диэн биллэри сурук кэлбит. Оһон хос эһэбит көмүс уңуоҕа ханна сир-халлаан икки ардыгар хаалбытын чугас дьонуттан, аймахтарыттан ким да билбэт. Бу сэригэ төһөлөөх Ийэ додунтун көмүскүү сылдьыбыт салаат көмүс уңуохтара хараллыбакка ханна сыталлара биллибэккэ хаалбыта буолуой?!

Мин бу төрүттэрин дьылбаларын билэн баран, толкуйдаан көрдөхпүнэ, биэр эһэм Киргизияттан, биэр эһэм Саха сириттэн ынырыллан, иккиэн Курский дугаа сэриилэспиттэр эбит. Ким билиэй, баҕар кинилэр көрсүһэн ааспыттара буолуо, баҕар билсипиттэрэ, кэспэспиттэрэ буолаарай диэн үөрэ, чуолкайын билбэппиттэн хомойо саныбын.

Түмүкпэр сэри фронтовиктарыгар, тыыл үлэтин бэтэрээннэригэр дириг махталбын тиэрдим этэ. Эһиги баар

буолан биһиги дьоллоох оҕо саас кэрэтин билэбит, инники олохпутугар эрэллээхтик хаамабыт! Маньк сэри аны хан да буолбатын, дьон-сэргэ олобун аймабатын туһугар биһиги, үүнэр көлүөнэ ыччаттара, эмиз туруулаһахтаахпыт. Өбүгэлэрбит сырдык тыыннарын толук ууран аҕалыт сырдык олохторун биһиги үөрэх-билии көмөгүнэн өссө эбии киэргэтэн, тупсаран биэрэргэ кыһаллаһахтаахпыт.

Айгуль ДЖУРУПОВА, Чуукаар, 9 кл. үөрэнээччигэ,

Кинилэр ааттарыгар сүгүрүйэбит

Номнуо аҕыйах ыйынан Аҕа дойду Улуу сэриитигэр Улуу Кыайыы лоп курдук 70 сыла туолар. Бу күн билингни көлүөнэни уонна фронтовиктар көлүөнэлэрин, кыайыны уһансааччылары кытта быстыспаттык ситимниир. Кыайы күнэ биһиги дойдубут норуоттарын оһон кэлбит килбизиннэх олохторунан киэн туттуу ийиитинэн уонна кэрэ кэскилгэ эрэллэнэн түмэр.

Хас биридди дьэ кэргэн ыар сүтүктэммитэ, алдьатыылаах сэри дьылбатыгар оспот сырҕан бааһын хаалларбатах дьэ кэргэн суоҕа. Биһиги хос эһэбит, Чаппандаттан төрүттэх Антонов Гаврил Федотович эмиз сэри хонуугар хорсуннар өлүүлэринэн охтубута. Кини туһунан биллэрэ аҕыйах. Хомойуох иһин, кини аата үбүлүйдэх "Ньурба улуунун өйдөбүннүк кинигэтигэр" суох. Чаппанда нэһилигин кылуубугар кини аата Аҕа дойду Улуу сэриитигэр кыттыбыт уонна өлбүт буйуннар ааттарын кытта суруллубут. Сэри иннинэ Гаврил Федотович холкуоска үлээбитэ. Сэри бастакы ыйдарыгар аармыйаҕа ынырыллыбыта. Барарыгар кэргэнин - биһиги хос эбэбитин Анастасия Петровна Васильеваны уонна кыра саастаах уолун хаалларбыта. Москва анныгар кыргыһыга уонна өстөөх быдыһабыт сирдэрин босхолоонунга кыттыбыта, Белоруссияҕа тийбитэ.

Миэхэ аҕам кэспэспитинэн, кини өссө оскуолаҕа үөрэнэр эрдэбинэ арай биридэ Белоруссияттан эдэр суолдугар суруктара тийэн кэлбит. Үөрэнээччилэр хос эһэбит уонна кини биридэ сулуспалаабыт дьонун уңуохтарын көрөллөрүн-истэллэрин туһунан суруйбуттар, аймахтарыгар кини сэбиэскэй сири өстөөхтөн геройдуу көмүскээбитин иһин махтаммыттар этэ.

Аҕам орто кылаастарга киирэн баран Белоруссия кыһыл суолдугтарыгар хоруйдаан суруйбут. Ол эрээри, арааһа, суруга сүппүт эбэтэр анаммыт аадырыһыгар тийбэтэх.

Биһиги хос эбэбит Анастасия Петровна (кинни хаар-

тыскатынан уонна дьоммут кэспээнэригэр эрэ билэбит) күүһүн харыстаммакка холкуоска үлээбитэ. Ыарахан кэм этэ. Дьахталлар да, оҕолор да эр дьон үлэлэрин толо-роллоро. Ол саҕана бары фронт туһатыгар, барыта кыайы туһугар оҕоһуллара. Бука, ити содула буолуо, хос эбэбит Анастасия Петровна доруобуйата алларыйан, уһаабакка 66 сааһыгар өлбүтэ. Ол эрээри кини сиэннэрин көрөн-истэн хаалбыта, сиэннэрин олус диэн таптыыра.

Атын хос эһэбит - Ильин Иван Васильевич сааһынан сөп түбэспэт буолан, сэриилэр аармыйаҕа ынырыллыбатаҕа. Аҕа дойду Улуу сэригэ саҕаланарыгар кини номнуо 53 саастааҕа. Иван Васильевич байанайдаах булчут уонна балыксыт быһытынан биллэрэ. Ол иһин да буолуо, кини хос эбэбит Анна Иннокентьевнаны кытта 12 оҕону иитэн атахтарыгар туруорбуттара. Эбэбит Ильина Евдокия Ивановна ахтарынан, сэри ыар сылларыгар кинилэр аччыктаабатахтар. Аҕалара баартаах булчут-балыксыт буолан быһааммыттар. Кини бултуур сирдэрэ Бүлүү өрүскэ түһэр Биллээх үрэххэ тийэ таһыыра. Кини арааһы бултуура, ол иһигэр күндү түүлээҕи эмизэ.

Саха норуотугар олус эрэйдээх, түбүктээх эрээри, эмиз даҕаны олус көдүүстээх балыктыыр ньыма баар. Кыһын талахтан баайан өрүскэ быһыт онгороллор, улахан талах туу иннин эрэ аһаҕас хаалларалара. Маньк олус элбэх сыалыһары бултууллара. Инньэ гынан итинник кыһыннары Бүлүү өрүскэ балыктыыллара. Санаан көрүң эрэ, бу хайдахтаах курдук сыралаах үлэттэн тахсара буолуой, ити ханнык эрэ кыра үрэх буолбатах, Бүлүү эбэ эбээт! Бултаабыттарын ат сыарбатынан тийэйлэрэ. Иван Васильевич балыксыттар биридэбирдэрэ этэ.

Хос эһэбит Иван Васильевич уонна хос эбэбит Анна Иннокентьевна уһуннук уонна дьоллоохтук олоһорбуттара. Биридэ кинилэр тустарынан "Кыым" хаһыакка хаартыскалаах ыстатыйа тахсыбыта. Иван Васильевич 96 сааһыгар, хос эбэбит 89 саастарыгар олохтон туораабыттара.

Биһиги эбэбитин - Ильина Евдокия Ивановнаны олус таптыыбыт. Билигин кини 83 сааһыгар сылдьар, билингнэ диэри сэниэлээх уонна бэһиэлэй. Арай атахтара ыалдьаллар. Кини аҕатын уонна икки убайын кытта күһүн хойукка диэри мунҕаҕа сылдьан тымныы ууну сыгыннаах атабынан кэспитэ дьарҕа буолбут. Бэйэтин саастыылаахтарын кытта тэҥнэ холкуоска хонуу араас үлэтигэр үлэлиирэ.

Евдокия Ивановна Дьаархан нэһилигин бочуоттаах олохтооҕо, тыыл уонна педагогическай үлэ бэтэрээнэ. Уһуннук учууталынан, оһон оҕо саадын сэбиэдиссэйинэн үлээбитэ. Кини илиитин иһинэн хас да көлүөнэ Дьаархан олохтоохторо ааспыттара. Оскуола уонна оҕо саадын уочараттаах үбүлүйдэригэр киниэхэ урукку үөрэнээччилэригэр уонна итиллээччилэригэр элбэх эбэрдэлэр кэллэр. Киниэхэ дьэтигэр саамай көстүүлээх сиргэ ойуу-мандал оҕоһуулаах улахан мас чороон турар - Дьаархан оскуолатын 50 сылыгар киниэхэ выпускниктарын бэлэҕэ.

Биһиги аҕа көлүөнэ килбизиннэх бойбуой уонна үлэ-түһүкү быһыыларын иннигэр сүгүрүйэбит. Кинилэр бүтүн киһи-аймаҕы өлөр өлүүнэн суоһаабыт фашизмтан быһаабыттара уонна биһиэхэ анаан өр сылларга эйэни харыстаабыттара.

Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатын 2 "а" кл. үөрэнээччигэ Дима АНТОНОВ аҕатын кыттыгас өйтөн суруйуулары "Бастың дьэ кэргэн үлэтэ" номинацияҕа кыайыта.

- Сонуннар -

"2015 сыл учуутала"

"2015 сыл учуутала" Сергей ВАСИЛЬЕВ.

Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатыгар кулун тутар 13-14 к.к. "2015 сыл учуутала" куонкурс ытыһынына. Улуус бастың учууталын булан таһаарар сыллаах үтэ буолбут күрэххэ аҕыс педагог кытынна.

Улуустааҕы күрэх бары этаптарын ситиһиһээхтик аһан, "2015 сыл учуутала" үрдүк ааты Ньурбаачаан оскуолатын история-ҕа уонна обществознаниёҕа учуутала Сергей Викторович Васильев ыла. Элбэҕи эрэннэрэр эдэр учуутал бу иннинэ Убайаан орто оскуолатыгар үлээбитэ. Кыайылаах учуутал педагогическай маастарыстыбатын өрөспүүбү-

лүкэтээҕи күрэххэ көрдөрүөҕө.

Бары кыттыбыттар араас номинацияларга тигистилэр. Ньурбатааҕы лицей физкултуруаҕа учуутала А.А. Захарова - "Маастар учуутал", Хатыы оскуолатын ИЗОҕа уонна технологияҕа учуутала Н.М. Иванов - "Айымнылаах учуутал", Өгөлдө оскуолатын омук тылын учуутала Н.Г. Кириллина - "Чинчийээччи учуутал", Ньурба 1 №-дээх оскуолатын саха тылыгар уонна литературатыгар учуутала А.А. Мьякунова - "Аһаҕас сүрэх", Ньурбаачаан оскуолатын химияҕа уонна биологияҕа учуутала С.С. Степанова - "Виртуоз учуутал", Маалыкай оскуолатын историяҕа уонна обществознаниёҕа учуутала И.Н. Филиппов - "Профи учуутал" уонна Ньурба 3 №-дээх начаалынай оскуолатын учуутала А.А. Чиряева - "Лидер учуутал" аатын ылылар.

"Олонхо көмүс утахтара"

СӨ Национальнай уус-уран музейын "Олонхо көмүс утахтара" быыстапката кулун тутар 12-20 к.к. Ньурба к. Олонхо духобунаһын киинигэр турда. Сонун быыстапканы элбэх киһи көрөн кэрэхсээтэ.

Саха Сиригэр ойуулуур-дьүһүннүүр искусство үөдүйүбүттэн хуудоһуннуктар былыргы сүдү эпическэй айымныга - олонхоҕо болҕомтолорун уураллара. Бастакы саха хуудоһуннуктарыттан биридэстэрэ, этнограф Михаил

В.И. ЗАРОВНЯЕВА.

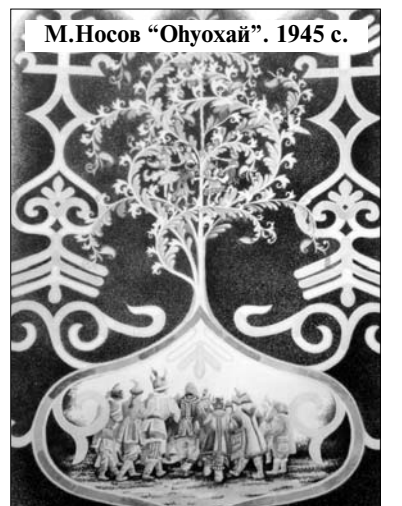
Носов "Саха Сирэ норуот эпоһыгар" сериятыгар киирбит "Симэхсин. Сүөһү көрөөччү эмээхин", "Оһуохай" 1945 с. чаһылкай кырааскаларынан суруллубут хартыналары билигин да сибизһэйдик көстөллөр. Графиктар Элэй Сивцев, Владимир Карамзин, Иннокентий Корякин, Валерий Васильев "Дьулуруйар Ньургун Боотур" олонхоҕо иллюстрациялара, Афанасий Мунхалов "Саха санаата" у.д.а. үлэлэрэ сүрүн миэстэни ылааллар. Ааспыт 20-с үйэ 70-с сылларыгар айыллыбыт хартыналар саха фольклорун өлбөт-сүппэт өйдөбүннүктэринэн буолаллар. "Дьулуруйар Ньургун Боотур" олонхо В.В. Державин тылбааһынан нууччалыы тахсыбыт кинигэтигэр анаммыт уруһуйдар хатыламат көс-

түүгэ кубулуйбуттар.

Национальнай музей быыстапкалыр саалатын сэбиэдиссэйэ ЗАРОВНЯЕВА Варвара Ильинична бу курдук кэспир: - ЮНЕСКО 2005 с. олонхону аан дойду матырыйаалынай суох шедеврэн быһытынан билинээҕиттэн сыл аайы Олонхо декадатын ытабыт. Музей иһигэр саҕалаан баран, былырынгыттан выездной быыстапкалары тэрийэбит. Бу кыһын Киргизияҕа Бишкек к., Санкт-Петербурга Постпредство дьэтигэр туруорбуппун олус сэнээрбиттэрэ. "Олонхо көмүс утахтара" быыстапкаҕа графика, живопись, декоративнай-прикладной искусство үлэлэрэ киирэллэр. Оһон манна барыта 20 графическай хартыналары аҕаллыбыт.

Дьон, ордук эдэр ыччат, оҕолор интэриэстэрин тардаары, хартыналары тыһынааһымсытан көрдөрөбүт. Телефонҕа, планшетка "Арт-музей Якутии" сыһыарыны хачайдаан киллэрэн баран, хартынаҕа чугаһаттаха, барыта хамсаан, тыһаан-уһаан барар. Холубур, бу сахалыы оһуохай иһиллэр, дьон хамсаан, үгкүүлээн бардылар. Биллэн турар, талан онгоробут, хартынаҕа барытыгар буолбатах. Бу сыһыарыга уонна хас хартынаҕа баар "QR" электроннай кодуна (эмиз телефонҕа хачайданан баран) хартына, кини ааптарын туһунан толору информацияны ылылар.

Өссө биэр саңа киири - информационнай сенсорнай киоск. Бу эһиэхэ турар, бэйэҕит киэнэ.

Анал программаҕа 13500 экспонаттаах музей фондатыттан талан ылан, олонхо тизмэтигэр кини онгоробуптут. Ол кини манна көстөр уонна Национальнай музей туох-баар бары экспонаттарын коллекциятын көрүүххэ сөп.

Кулун тутар 12 к. Ньурба к. лицейигэр 15-с виртуальнай музейытын астыбыт. Онно Национальнай музей уонна Санкт-Петербург к. Нуучча музейын экспонаттара көстөллөр.

Биһиги быыстапкаларытын өрөспүүбүлүкэ бары улуустарыгар илдьэн көрдөрөбүт. Бу таһынан "Раритеты Якутия" фонд "Золотая коллекция", "Ритмы кочевых культур", "Дыхание Севера" диэн быыстапкалардаахпыт. Баһаалыста, кэлин, көрүң, сэргэң.

Раиса НИКИФОРОВА.

Олунньу 27-28 күнүгэр Ньурбатаагы техникескэй лицей, дириэктэр Ефимова К.А. салалтатынан "Коучинг как форма сотрудничества педагогов" өрөспүүбүлүкэ иһинээҕи научнай-методическай семинар чэрчитинэн 19 киһи састааптаах педагогическай десант долгуйар Дьокуускай куоракка политехникескэй хайысханы тутуһан үлэли-хамсыы олоор икки улахан МБОУ НПСОШ 2 №-дээх (дириэктэр Ньурбаттан төрүттээх Семенов Алексей Климентьевич), МАОУ "Саха политехникескэй лицейгэ" (дир. Тимофеева Н.К.), Майа лицейыгар (дир. Харитонов С.А.), Аллараа Бэстээх транспортнай техникумыгар сылдьан көрөн-истэн, үлэ уопутун атастаһан кэллибит.

Хас биридди сылдыбыт тэрилтэбит салайааччылар оскуола үлэлиир-сайдар усулуобуйаны үрдүк айымньылаах таһымга таһааран: оҕо бары өтгүнэн сайдан, олоххо суолларын булалларыгар төһүү буолар, биир санаанан үлэлиир кэлэктиипи сөптөөхтүк тэрийэн, үлэлэрэ былааннаахтык барарын астына көрдүбүт.

Бастаан 2 №-дээх (1900 оҕо үөрэнэр) оскуола үлэһиттэрэ сахалыы тойугунан, сизри-туому тутуһан үөрэ-көтө көрсөн сүргэбит көтөбүллэн, актовой саалаларыгар муһуннубут. Оскуола иһинэн тэриллибит эдэр учууталлар ансамблларын үнүкүтэ, ырыата; хардарыта оскуолаларбыт туһунан визитка көрдөрөн, маастар-кылаастары ытан таһаарыылаах-

Уопут атастаһа

тык икки өттүтүн үлэлээн семинарбытын "Музыка для всех" бырайыагынан Кыайы күнүгэр анаан бэлэмниир сылдыар хордарын ырыатынан түмүктэтибит. Оскуола сылга бэйэтэ ортотунан 5 мөл. харчыны араас өнгөлөрү онгон киллэринэрин сөбө иһиттибит.

Саха-политехникескэй лицейгэ (1208 үөрэнээччилээх) графиктыттан хаалан, чаас хойууан тийдибит. Дириэктэрдэрэ Надежда Константиновна Тимофеева куорат мунньабын депутата, "Учууталлар учууталлара" бэлиэ хаһаайката, бэйэтинэн көрсөн оскуола кабинеттарын устун экскурсия ыытта. Оскуоланы бүтэрэллэригэр оҕолор алта идэни ыллаллар эбит: иистээнньэн, мас ууһа, ювелир, маска, туоска маастар, парикмахер уонна "А", "В" категориялаах суоппар. Араас элбэх спортивнай, вокальной (этно-фольклорнай ансамбль "Добун", ВИА "Баян"), үнүкүү, фольклорнай, театральнай секциялар, кулууптар ("Робототехника", "Paint", "Discovery") устуудуйалар: "Уһуйаан", "Уран мас", "Уран уус", "Керамика" оҕо интэриэһин тардан үлэлииллэрэ, ситиһиилэрэ да үгүс.

Хас биридди үлэһит бэйэтин эбээһинэһин эппиэтинэстээхтик

толорон, Российскай "ConSat в России" курдук бырайыакка эрэ буолбакка, Аан дойду таһымгар тахсан Аляска штатын Фербэнкс куорат университетин профессора Кейнжи Йошикава салалтатынан ытыллар "Мерзлотомер" бырайыагар үлэлээлэр. Ону таһынан Кытай Далайнаагы политехникескай университетин кытта ыкса сибээстэһэллэр эбит. Эмиэ хайдыһан, туһаннаах секцияларбытынан уопут атастаһар педагогическай маастарыкыйдарынан үлэлээн ити күммүтүн түмүктэтибит.

Сарсыныгар автовокзалга мустан Мэнгэ-Хангаласка Майа лицейыгар айаннаатыбыт. Бу лицей биһигини кытта эт саастыы, үлэбэ-хамнаска да майгынаһар өрүппүт элбэх эбит. Лицей хас биридди кабинетын тупсабай көрүнгэ киһи харабын үөрдөр. Иллээх-эйлээх кэлэктиип оройон, өрөспүүбүлүкэ киэн туттар оскуолаларыттан биридэстэрэ. Хас биридди оҕо болбомтону ууран кинилэр талба талааннарын сайыннаран, олоххо ситиһиилээх буоларга үөрэтэн-такайан күн бүгүнүгэр диэри иннилэрин диэки эрэллээхтик хардыылыыллар. Төгүрүк остуолга олонор иити-үөрэтти, уларыа турар олохпут сана ирдэбиллэригэр тирэҕирэр

инники былааннар тустарынан ситиһии кэпсэттибит.

Лицей интернатын иитээччигэ буоларым быһытынан кэли-эгэлэрбин, интернат үлэһиттэрин көрүстүм, тустаах үлэбит туһунан санаа атастаһыбыт. Интернаттарыгар дьэлиэригэр тэйэ сылдыар үөрэххэ-билиигэ тардыһар 40 оҕону тобус үлэһит дууһаларын сылааһынан угуттаан, үүнэллэригэр-сайдалларыгар усулуобуйа тэрийэн үлэли-хамсыы сылдыаллар. "Оҕону истиэнэ эмиэ иитэр" дьэн өс хоһоонуу, эмиэ биһиги курдук 50 миэстэлээх, толору хааччылыылаах санаа интернат дьэлиэниэхтэрин баҕараллар эбит.

Салгыы Аллараа Бэстээххэ аныгы олоххо бары өттүнэн эппиэтиир, толору хааччылыылаах транспортнай техникуму көрөн, сөбөн-махтайан дойдулур суолбутун туттубут. Элбэх дьону кытта алтыһан, сүргэбит көтөбүллэн, араас санга толкуйдаах Ньурбабытыгар кэллибит.

Оҕолорго хаачыстыбалаах үөрэҕи эрэ буолбакка, ону тэнэ, өй-санаа сырдык буолуутугар ирдэбили үрдэтэн иһэргэ, сизер-майгы өттүнэн үтүө хаачыстыбаны иитиигэ-интэригэ болбомтону ууран, салгыы сайдар суоллары тобулан үлэлииргэ бэлэммит.

Л.Н.АНИСИМОВА,
Ньурба техникескэй
лицейин иитээччигэ.

Биһиги оскуолабыт оройуонга ЮНЕСКО ситимигэр киирбит соботох үөрэх тэрилтэтэ буоларын быһытынан манна ытыллар араас тэрээһиннэр иитэр-үөрэтэр үлэ хайысхаларыгар сонун сүүрээһиннэри киллэрэллэр. Бу тэрээһиннэри былаан быһытынан оскуолабытыгар ЮНЕСКО сүрүн-нээччигэ Иванова Марианна Михайловна илээн-саҕалаан ытар.

Олунньу 26-27 күннэригэр Аан дойду үрдүнэн бэлиэтэнэр Планета күнүгэр аналаах КТД-бырайыак икки бөлөбүнэн оскуола бары үөрэнээччилэрэ кытылаах ытылыһа. Улахан бырайыак сүрүн сыалынан оҕону дуоһунаһа, киһилии киһи буоларга, патриоттуу тыһынга иитиигэ, араас дойдулар култураларын, историяларын кытта билиһиннэри буолар. Олунньу 26 күнүгэр 6, 7, 8, 10-с кылаастар "Биһиги - куйаар оҕолоробут" дьэн куолаан тэрээһингэ араас дойдулары көрдөрбүттэр: Германия - 6 "а", кыл. салайааччыта Иванова Марина Сергеевна; Норвегия - 6 "б", кыл. салайааччыта Фокина Туяра Николаевна; Финляндия - 7 "а", кыл. салайааччыта Ли Матрена Валерьевна; Дания - 7 "б", кыл. салайааччыта Петрова Любовь Анатольевна; Швейцария - 7 "в", кыл. салайааччыта Тимофеева Ольга Леонидовна; Англия - 8 "а", кыл. салайааччыта Самсонова Ольга Семеновна; АХШ - 8 "б", кыл. салайааччыта Иванова Анна Артуровна; Голландия - 10 "а", кыл. салайааччыта Иванова Вероника Васильевна; Франция - 10 "б", кыл. салайааччыта Ощепкова Людмила Петровна.

Планета күнүн бочуоттаах ыалдьыттарынан буолбуттара Малайзияттан фэшн-фотограф, видеограф Чонг Чун Вуи, Бурятиятан опернай ырыаһыт Аюна Барсадаева.

Планета күнүн аһыллытыгар сахалыы, нууччалыы, английскайдыы, немецтии, французскайдыы тылларынан оскуола визитката, "Ньургунун" французтуу хоһоон (Федорова Лида - 6 кыл.), Шотландия (11 кыл. уолатара), Турция (9 кыл. кыргытара) ырыалара, Болгария (11 кыл. кыргытара), Испания (оҕолор уонна эдэр учууталлар) үнүкүүлэрэ толоруллубуттара. "Биһиги - Куйаар оҕолоробут" тэрээһин түмүгүн араас хайысхаларын тутулууга суох дүүллүүр сүбэ таһаарбыта: Ефремова Людмила Петровна, Ок-

ЮНЕСКО оскуолатыттан сонуннар

тябрьскай нэһилиэк модельнай библиотекатын сэбиэдиссэйэ, Иванова Ньургустаана Николаевна, "Бөгдөөлө" түөлбө салайааччыта, Белолюбская Петр Петрович, А.Я. Овчинникова аатынан "Түһүлгэ" Норуот айымньытын Дьэтин методика, Софронова Марфа Егоровна, "Елочка" маҕаһын сэбиэдиссэйэ, Камилова Айтилина Акбаралиевна, Култуура управлениетын испэсэлиһэ. Кылаастар бары олус көхтөөхтүк кыттан бочуоттаах ыалдьыттар, көрөөччүлэр биһирэбиллэрин ыллылар. Кыайылаахтарынан буолдулар: дойдулар тустарынан реферакка - 7 "а" (Финляндия), сюитаба - 8 "а" (Англия), уопсай түмүккэ 1 миэстэни 7 "в" (Швейцария) ыллылар.

Олунньу 27 күнүгэр "Биһиги бары - ССРС-тан төрүттээхпит" дьэн 1, 2, 3, 4, 5-с кылаастарга аналаах проект-тэрээһин үрдүк таһымнаахтык ааста. Бу куолаан тэрээһингэ бэлэмниини күнүн саҕаламмыта. Жеребьевка түмүгэ манньк буолбута: 1 "а" - Казахстан (кыл. сал. салайааччыта Яковлева В.Я.); 1 "б" - Украина (кыл. сал. Тихонова Н.Н.); 1 "в" - Арассыыйа (кыл. сал. Тюляхов Ю.Ю.); 2 "а" - Туркмения (кыл. сал. Николаева А.К.); 2 "б" - Азербайджан (кыл. сал. Данилова Е.В.); 2 "в" - Узбекистан (кыл. сал. Николаева М.А.); 3 "а" - Литва (кыл. сал. Павлова Р.С.); 3 "б" - Молдавия (кыл. сал. Семенова Л.И.); 3 "в" - Латвия (кыл. сал. Васильева А.М.); 4 "а" - Грузия (кыл. сал.

Тимофеева О.Д.); 4 "б" - Армения (кыл. сал. Степанова З.Н.); 4 "в" - Белоруссия (кыл. сал. Федорова М.Н.); 5 "а" - Эстония (кыл. сал. Обоева Н.И.); 5 "б" - Киргизия (кыл. сал. Гаврильева Ф.С.); 5 "в" - Тажикистан (кыл. сал. Борисова С.Б., дублер Копылова А.Н.).

Бу улахан тэрээһин Улуу Кыайы 70 сылыгар ананар. Улуу Кыайыны фронтна уонна тылга уһансыбытара Сэбиэскэй Союуус бары наруоттарын бэрэстэбиитэллэрэ. Бырааһынныгы кылгас киирии тыһынан 70-80-с сылларга Сэбиэскэй Союуус Геройа Н.Н. Чусовской аатынан пионерскай дружина баһаатынан үлэлээбит Егорова (Иннокентьева) С.В. арыыбыта. Онтон "Факел" Доҕордоһуу кулуубун өр сылларга ситиһиилээхтик салайбыт нуучча тылын уонна литературатын учуутала Афанасьева

М.И. оскуола, нэһилиэк историятыгар киирбит "Доҕордоһуу" бырааһынныктарын кэпсээн, слайданан урукку хаартыскалары көрдөрөн, дружина сэбиэтин бэрэстэдээтэлинэн, онтон "Факел" ИДК президентинэн үлэлээбит, билигин биһиги төрөппүтүт, "АЛРОСА-Ньурба" экономикаба отделын начальнига Петрова (Афанасьева) Н.С. пионерскай, комсомольскай сылларын ахтан, узбекскайдыы ыллаан, чахчы да көлүөнэлэр ситимнэрин чаҕылхай холбура буолбута. Онон оскуолабыт ЮНЕСКО ситимигэр киирбит кыыма ол сыллартан сабыллыбыта дьэн бүгүн киэн тутта ээтибит.

"Түһүлгэ" култуура киинигэр тобус-толору мустубут көрөөччүлэр иннилэригэр биртэн биир союзнай өрөспүүбүлүкэлэр бэрэстэбиитэллэрэ тахсан бэлэмнээбит

сюиталарын көрдөрүлэр. Хас биридди кылаас оҕолоро бары көрдөрөр дойдуларын национальнай таҕастарын кэтэн, ыллаан, үнүкүүлээн доҕордоһуу бырааһынныгынын бэлэстэтилэр. Сюита туруорууга бастыһынынан буолдулар: 2 "в" - Узбекистан, 4 "в" - Белоруссия, 5 "в" - Тажикистан; мини-реферакка: 1 "а" - Казахстан, 3 "в" - Латвия, 2 "а" - Туркмения; саамай үчүгэй национальнай кестүүмнээх оҕолор: Пахомова Майя - 4 "а", Алексеев Юлиан - 2 "а", Федорова Света - 2 "а", Новиков Богдан - 2 "в". Уопсай түмүккэ Грузия өрөспүүбүлүкэтин көрдөрбүт саамай элбэх уоллаах 4 "а" кылаас бастаата. Жюри биһирэбилин ыллылар 1 "б", 4 "б", 5 "б", 3 "а" кылаастар иллээх кэлэктииптэрэ. Ону тэнэ жюри бэлиэтир олус кыһаллан туран бэлэмнэммит уонна кыттыбыт 1 "в", 2 "б", 3 "б", 5 "а" кылаастар кэлэктииптэрин.

Бу икки күн ытыллыбыт улахан тэрээһиннэр оскуола-төрөппүт-үөрэнээччи-общественность биир ситимнээх үлэлэрин түмүгэр ситиһиилээхтик аастылар. Биһиги махтанабыт араас омук таҕастарын тигэн күн-түн түбүгүрбүт төрөппүттэригэр, тутулууга суох дүүллүүр сүбэ, хореограф Васильева Н.Е., А.Я. Овчинникова аатынан "Түһүлгэ" Норуот айымньытын Дьэтин айар үлэһиттэригэр.

ЕГОРОВА С.В.,
алын кылаас учуутала,
ЮНЕСКО сэбиэтин чилиэнэ.

Учуутал. Учуутал диэн кэрэтик ааттанар, сылаас сүрэхтээх, ыраас дууһалаах, кэрэ санаалаах киһи дьон, оҕо-аймах туһугар элбэҕи да онгорор. Учуутал эйиэхэ күндү ытыктыыр киһин буолар. Кини олобу өйдүүргэ, үлэбэ, дьонго үтүөтүк сыһыаннаһарга, төрөөбүт дойдуну бэриниилээхтик таптыырга үөрэтэр.

Биир оннук учууталынан Акана абыс кылаастаах оскуолатыгар ырыа, үлэ, черчение, физкультура учууталынан үлэлээбит дэгиттэр талааннаах Афанасьев Афанасий Федотович этэ. Афанасий Федотович туһунан кылгастык кэпсээтэххэ манньык.

Кини балаҕан ыйын 29 күнүгэр 1940 с. Ньурба оройуонун Хорула нэһилиэгэр холкуостаах дьиз кэргэнгэ төрөөбүтэ. 1949-53 сс. Хорулаба 3 сүл кэрингэ үөрэммитэ. 1953-62 сс. детдомга иитиллэн Куочай, III Бордонг, Бүлүү куорат 2 №-дээх оскуолатыгар үөрэммит. 1962 с. Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатыгар 10 кылааһы бүтэрбитэ. 3 сүл Аҕа дойдутугар ытык иэтин толорон Советской Армияҕа Приморьеҕа сулуспалаабыта.

Онтон 1965 с. Акана абыс кылаастаах оскуолатыгар учууталынан ананан үлэлиир. Афанасий Федотович уанара, уруһуйдуура, хаартыскаҕа түһэрэрэ, кэрэ куоластаах ырыаһыт, байаанга добуһуоллуур этэ. Кини билиигэ-көрүүгэ тардыһылаах буолан 1972-75 сс. Намнаабы педучилищени үөрэнэн бүтэрбитэ. Уруһуй, черчение, үлэ уроктарын учууталынан үлэтин салгыыр. Онтон 43 сааһыттан Хабаровскайдаабы пединститут художественной-графической факультетыгар кэптээн үөрэнэн идэтин үрдэтинэр.

Үчүгэй түмүктээх үлэтин иһин идэ таһымн көрүүгэ старшай учуутал буолбута. 1987 с. Саха АССР норуотун үөрэтирин үлэһиттэрин IX-с съездиригэр делегатынан талыллан сылдыбыта. Афанасий Федотович үлэлиирин тухуры техникескэй моделирование, "Эдэр художник" куруһуоктары үлэлэппитэ. Үлэ, сыннылан лаабырыгар оҕо сыннылангын тэрийиңгэ олобу тийэх сылыгар диэри үлэлээбитэ.

Афанасий Федотович иллээх ыал тапталаах аҕата этэ. Кини кэргэнэ Иванова Екатерина Владимировна Акана оскуолатыгар 1959 сылтан начальнай кылаас

учууталынан үлэлээбит педагогической үлэ бэтэрээнэ, СӨ үөрэтирин туйгуна, Учууталлар Учууталлара. Оҕолоро оскуола 80-с сыллардаабы выпускниктара. Улахан уол Сергей Афанасьевич Томскайга үрдүк үөрэби бүтэрэн, Дьокуускайга республикатаабы Нолуок управлениетыгар сүрүннүүр испэсэлиис, иккис уол Дмитрий Афанасьевич Омскайга автодорожной институту бүтэрбитэ, билигин Дьокуускай куоракка чааһынай тэрилтэлээх. Үһүс уол Юрий Афанасьевич Саха Государственной университеттыгар үөрэнэн тутуу инженерэ иллээх. Ити курдук 3 уолу үөрэхтээх үлэти онгордулар. Утум салҕанар.

Афанасьевтар дьиз кэргэн аҕаларын сырдык аатын үйэтитэн сылга иккитэ бастын үөрэхтээх, сүрэхтээх, үтүө майгылаах оҕо стипендия аныыллар. Стипендиаттар Афанасий Федотович курдук үлэбэ, үөрэххэ, олохо актыыбынай позициялаах, дьон-сэргэ убаастыыр, холобур туттар дьонноору буолуохтара дьиз эрэнэбит.

2011 сылтан Акана орто оскуолатыгар "Уол оҕо - инники эрэлбит, кэскилбит" уоланнар аабылар ытыллар. Быйылгы уоланнар аабыларынын сыала-соруга: уол оҕо оҕо-санаата, дьобура сайдарыгар кыабы биэриин, бэйэни ииттиин, сайыннарыы, салайыныы. Аабы икки араас хайысханан барда: аабы күрүбэ уонна "Киһи - айылба оҕото, айылба - киһи алаһата" хаартыска күрүбэ. Уоланнар 6 араас секцияларынан дакылааттарын аахтылар. Уолат-

Уол оҕо – инники эрэлбит, кэскилбит

Егоров П.С. аатынан оскуолаба А.Ф. Афанасьев аатынан Бүлүү бөлөх оскуоаларын уоланнарыгар аналлаах "Уол оҕо - инники эрэлбит, кэскилбит" аабылар үрдүк таһымнаахтык аастылар.

тар бары да ох курдук онгостон, бэлэмнэнэн кэлбиттэрэ кэрэхсэбиллээх.

Үөһээ-Бүлүү оройуонун И. Барахов аатынан 1 №-дээх оскуолаттан 5 үөрэнээччи кэлбит, оройуон оскуоалара көхтөөхтүк кытыннылар. Антоновка, Өгөлдө, Сүлэ, Ньурба 2 №-дээх оскуола, Марха, Маар, Хангалас, Акана оскуоаларыттан барыта 50-ча уол кытынна. Аабыга 31 үлэ истилиннэ. Хаартыска күрүбэр 26 үөрэнээччи айылба көстүүлэрин түһэрбит хаартыскаларын көмүскээтилэр, интэриһинэйдик кэпсээтилэр. Үөрэх управлениетын иитэр үлэбэ методина Иванова А.А., оҕону эбии үөрэхтээһин кииниттэн Афанасьев Н.А., Ньурба оройуонун ыччат отделын кылаабынай испэсэлиһэ Ефимов В.Н., Уткин К.Д. аатынан музей дириэктэрэ Борисов Б.Б., оройуонга оҕону патриотическай ииттиини иилиир-сабалыыр Никифоров В.А. секцияларынан дьүүлүү сүбэлэри салайдылар. А.Ф. Афанасьев аатынан уол оҕо аналлаах аабылар түмүктэрэ манньык: "Мин эппин-хааммын сайыннарабын" секцияба 1 миэстэ - Аммосов Саша, Хангалас оскуола, 6 кылаас (салайааччыта Жданов Л.А.), 2 миэстэ - Васильев Вова, Хангалас, 6 кылаас (сал. Васильева А.В.), 3 миэстэ - Андреев Аян, Өгөлдө (сал. Никитина А.И.).

"Мин айылбаҕа сыһаным" секцияба 1 миэстэ Саввинов Рустам, Өгөлдө, 5 кылаас (сал. Саввинова А.И.), 2 миэстэ Павлов Ньургустан, Маар, 6 кылаас (сал. Федорова С.П.), 3 миэстэ Туралысов Вадим, Үөһээ-Бүлүү Исидор Барахов аатынан 1 №-дээх оскуола, 6 кылаас (сал. Степанова Л.Е.).

"Мин уонна рынок сабабылара" секцияба 1 миэстэ Федоров Алгыс, Үөһээ-Бүлүү Исидор Барахов аатынан 1 №-дээх оскуола, 7 кылаас (сал. Стручков Д.Д.), 2 миэстэ Афанасьев Николай, Өгөлдө, 5 кылаас (сал. Афанасьева А.А.).

"Мин чөл, чэгиэн саҕа сахабын" секцияба 1 миэстэ Васильев Эрик, Никитин Ярослав, Антоновка, 6 кылаас (сал. Иванова В.В., Фокина Т.Н.), 2 миэстэ Матвеев Дархан, Сүлэ, 8 кылаас (сал. Сивцева У.В.), 3 миэстэ Адамов Егор, Үөһээ-Бүлүү Исидор Барахов аатынан 1 №-дээх оскуола, 7 кылаас (сал. Хобусарова А.Т.).

"Тэрилтэм көмөтүнэн мин сайдабын" секцияба 1 миэстэ Максимов Альберт, Акана, 6 кылаас (сал. Сергеева А.Н.), 2 миэстэ Васильев Владимир, Хангалас, (сал. Васильев А.Н.), 3 миэстэ Лазарев Петр, Маар, 7 кылаас (сал. Иванова А.А.).

"Аныгы технологиялар биһиги олохпутугар" секцияба 1 миэстэ Васильев Максим, Акана оскуола, 7 кылаас (сал. Васильева Н.В.), 2 миэстэ Николашкин Саша, Үөһээ-Бүлүү, И. Барахов аатынан 1 №-дээх оскуола, 6 кылаас (сал. Семенов Т.Н.), 3 миэстэ Семенов Трофим, Өгөлдө, 5 кылаас (сал. Семенова Н.М.).

Секциялартан бастаабыттар II турга киһирэн дакылааттарын аахтылар. Акана орто оскуолатын 7 кылааһын үөрэнээччитэ Васильев Максим "WhatsApp Messenger" үчүгэй уонна мөкү өрүттэрэ" дьиз дакылаатынан "Бастын дакылаат" хаһаайына буолан Афанасьевтар сүрүн бириистэрин планшеты тутта.

"Киһи-айылба оҕото, айылба - киһи алаһата" хаартыска күрүбүн түмүгэ манньык: 1 миэстэ Саввинов Рустам, Өгөлдө оскуола, 5 кылаас (сал. Саввинова А.И.), 2 миэстэ Сергеев Егор, Акана оскуола, 8 кылаас (сал. Иванова А.С.), 3 миэстэ Павлов Ньургустан, Маар оскуола, 6 кылаас (сал. Федорова С.П.).

"Бастын фотограф" номинация хаһаайынынан Ньурба 2 №-дээх оскуолатын 5 кылааһын үөрэнээччитэ Егоров Максим буолла (сал. Харлампьева М.Н.) уонна "Полководцы России" бэртээхэй кинигэнэн наһараалан-

на. Кыттааччылар, уолаттары бэлэмнэнэн аҕалыттар учууталлар туоһу суруктары туттулар, кыайылаахтар грамотанан, анал бириистэринэн бэлиэтэннилэр. Акана оскуолатын төрөппүттэрэ, нэһилиэк бары тэрилтэлэрэ бириистэри туруордулар. Аабыга кытыбыт үөрэнээччилэр, учууталлар бары дуоһуйан, үөрэн-көтөн тарҕастылар.

"Уол оҕо - инники эрэлбит, кэскилбит" уоланнар аабыларынын бырайыак ааптарынан оскуола "Дьулус" оҕо тэрилтэтин салайааччыта, СӨ үөрэтирин туйгуна, СӨ Министэриститибэтин Граны хаһаайына Соркомова Анна Прокопьевна буолар. Кини бу бырайыагы 2011 сылтан үлэлэтэр. Үс аабы түмүгүнэн дакылаакка барыта 92 уол, хаартыска күрүбэр 48 оҕо, "Эр Хохуун" спортивнай күрэх 2011 с. ытыллыбыта, онно 28 уол кытынна.

Оҕолор сылтан сыл айы кыттар таһымнара үрдээн иһэр, кытыбыт уолаттар куруук инники күөҥгэ сылдыллар. Анна Прокопьевна бырайыагы өйөөбүт Афанасьевтар дьиз кэргэннэригэр, оскуола кэлэтиһилэр, Акана нэһилиэгин тэрилтэлэригэр, оҕолору кытыннарбыт оскуолаларга махталын биллэрдэ.

Тэрээһингэ кытта кэлбит үөрэнээччилэри, учууталлары оскуола дириэктэрэ Федоров Д.А., Ньурба оройуонун үөрэтин управлениетын методина Иванова А.А., Ньурба оройуонун эбии үөрэхтээһин педагога Никифоров В.А. у.д.а. эбэрлээтилэр.

"Айтэк" эдэр ыччат, "Кымыччаан" үңкү бөлөхтөрүн толорууларыгар чоронноох, корякский, хотугу үңкүүлэр дохсун ытыс тыаһынан көрсүлүннүлэр.

Чахчы да уолаттар биһиги инники эрэлбит, кэскилбит буолаларын дакаастаатылар. Инникитин да уолаттар араас тэрээһингэ барытыгар инники күөҥгэ сылдыахтара дьиз эрэнэбит.

А.С.ИВАНОВА.

Оҕону патриотическай тыыҥҥа иити

Олунньу 25 күнүгэр С.С. Сүүлүскэй аатынан Сүлэ орто оскуолатыгар байыаннай хаамы уонна ырыа күрүбэ Аҕа дойдуну көмүскээччилэрин күнүн чэрчитинэн бэрт сэргэхтик буолан ааста. Бу тэрээһини иитэр күндү ыалдыттарынан "АПРОСА-Ньурба" аһаҕас акционернай уопастыбаттан быйыл анамыт кураторыт Андрей Николаевич Николаевич, оройуоннаабы патриотическэй сүрүн пропагандина Никифоров Владимир Антонович буолулар.

Барыта 11 кылаас хамаандалара көхтөөх кыттыны ыллылар. Күрүбэ оройуоннаабы алын сүһүөхтэр икки ардыларыгар байыаннай хаамы

уонна ырыа күрэх "Лучшая военная песня" номинация хаһаайынына 3, 4 кылаастар арыдылар. Биир сонун киллэриинэн буолла куостанан "Снежный барс" байыаннай-спортивнай күрэххэ 3 миэстэлээх оскуола хамаандатын көрдөрүү хаамыта.

Уопсай түмүгүнэн 3 миэстэбэ 2 кылаас хамаандата (хамандыыр Яковлева Эвелина), 2 миэстэбэ 10 кылаас хамаандата (хамандыыр Гурьев Владимир), 1 бочуоттаах миэстэбэ 9 кылаас хамаандата (хамандыыр Николаев Артур) табыстылар. Манньык анал номинациялар ананьлар:

- "Лучшая начинающая команда"

- 2 кылаас;
- "Лучший командир" - Николаева Ирина (4 кылаас);
- "Лучшая военная песня" - 9 кылаас;
- "Лучшая единая форма" - 5 кылаас.

"АПРОСА-Ньурба" хампаанна оҕолорго анал бириистэри туруорда. Алын сүһүөххэ - 2 кылаас, орто сүһүөххэ - 7 кылаас, улахан сүһүөххэ 9 кылаас тигистилэр. Бу тэрээһинтэн оҕолор да, төрөппүттэр да дуоһуйан тарҕастылар.

Пресс-центр "Ситим".

- Обществоларга -

Үлэ күөстүү оргуйар

Ньурба улуунун Көрбөттөр Уопастыбалара үлэтин-хамнаһын 2015 сылга ситиһилээхтик сабалаата.

Ол курдук уопастыба актыыбынай чилиэннэрэ, нэһилиэк группордара Дмитрий Алексеевич Архипов (Ньурба), Светлана Семеновна Яковлева (Ньурбачаан) уопастыба үлэтигэр кылааттарын иһин Бүтүн Арасыйытаабы Көрбөттөр Уопастыбаларын Бэрэсидьиэнэ А.Я. Неумывакин илии баттааһынаах Бочуотунай грамотаны туттарда.

Уопастыба Бэрэссэдээтэлэ Николаев Владислав Николаевич СӨ социальная-экономическай сайдыытыгар үтүөлэрин иһин СӨ Бырабытталыстыбатын Грамотатынан уонна кыһыл көмүс чаһынан наһарааланна. Бу сылга үктэнэн баран уопастыба алта улахан мероприятияга кытынна уонна ытта.

Аҕа дойдуну көмүскээччилэр күннэригэр кэрэ ангардар уопастыба эр дьонун бырааһынныгынан эбэрлэээн туран бырааһыннык тэрийдэ, сэмэй бэлэхтэрин туттарды-

лар. Эр дьонноору да хаалбатылар. Ийэлэр күннэригэр кэрэ ангардары эбэрлээтилэр, бэлэх туттардылар. "На привале" кафеба хойукка диэри ырыа-үңкүү дьизэйдэ.

Бу күннэргэ кулун тутар 12 күнүгэр Бүлүү куоратыгар Бүлүү зонатын "Салют Победы" патриотическай ырыа-хоһоон күрүбэр кыттан кэллилэр. Дьахталларга ырыаба Ирина Егоровна Казакова (Чуукаар) 1-кы миэстэ, эр дьонго Алексей Тарасович Божедонов (Ньурба) 1 миэстэ, хоһоон аабытыгар Светлана Семеновна Яковлева (Ньурбачаан) 2 миэстэ. Барарбытыгар рейсовый автобуһунан, кэллэригэр дьаһалталар аҕаллылар.

Дьэ бу курдук олонор хаалбакка ытыллар мероприятияларга барытыгар кыттыһан үлэли олоорбут. Элбэх киһи биһиги ытыт үлэтигэр сылдыартан үөрэбит.

Тамара ГРИГОРЬЕВА.